

TAUTINIŲ bendrijų 2017 naujienos Nr. 2 (61)

Jono Paršėlino nuotr.

Lietuvos tautinių mažumų kultūros paveldo objektai. Kėdainių evangelikų liuteronų bažnyčia

Gegužės 29 d. Klaipėdos ukrainiečių kultūros ir švietimo centro „Rodyna“ patalpose atidarytas ukrainiečių kultūros ir buities muziejus.

p. 19

Gilias istorines šaknis turinčios daugelio konfesijų atstovų draugiško sugyvenimo tradicijos Lietuvoje, Vilniuje įgyja naujas formas. Balandžio 22 d. kartu švęsti Atvelykį Tautinių bendrijų namuose susirinko krikščioniškų konfesijų atstovai: katalikų, ortodoksų (stačiatikių), graikų apeigų katalikų, liuteronų evangelikų, Naujosios apaštalų bažnyčios, Armėnų apaštališkosios bažnyčios. Šiemet tokiam susibūrimui paskatino ir ta aplinkybė, kad Vakarų ir Rytų krikščionių Velykų laikas sutapo.

p. 14

Neseniai Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės išleistame leidinyje „Lietuvos romai: faktai, skaičiai, veikla“ pateikiama daug įvairios informacijos apie šią etninę grupę. Be kita ko, rašoma apie departamento vykdomus projektus, kaip, pavyzdžiui, „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“, Romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2015 – 2020 metų veiksmų planą, romų vaikų ir jaunimo neformalųjį ugdymą, romų kultūros ir tradicijų puoselėjimą bei sklaidą ir kt.

p. 17

Tautinių mažumų departamentas parengė ketvirtąjį pranešimą apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje pagal 25 straipsnį.

p. 6

Gegužės 27 – 29 d. uostamiestyje vyko Lietuvos tautinių mažumų sekmadieninių mokyklų festivalis, kuriame dalyvavo apie tris šimtus vaikų iš įvairių šalies vietų, o taip pat iš Baltarusijos. Šio festivalio simboliu pasirinkta saulė. Todėl jo pavadinimas – „Tekta teka saulė“.

p. 17

T u r i n y s

AKTUALIJOS

Tautinių mažumų departamente prie LRV.....	2
Gegužės 21-oji – Lietuvos tautinių bendrijų diena	4
Sveikinimas Tautinių bendrijų dienos proga.....	4
Paminėjo Tautinių bendrijų dieną.....	4
Parengė pranešimą apie Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą	6
Lietuvoje lankėsi tarptautiniai ekspertai romų klausimais.....	7
Svarstė romų integracijos uždavinius	7
Įtraukianti kelionė po paveldo objektus.....	9
Įteikti Nacionaliniai lygybės ir įvairovės apdovanojimai	10
„Tautinių mažumų švietimas ir mokslas Europoje: vakar, šiandien, rytoj“	12
Prisikėlimo šventė subūrė įvairių konfesijų atstovus	14
Tarptautinėje konferencijoje – Baltijos šalių tautinių mažumų istorija, dabartis, perspektyvos	15
Parodos stenduose – tautinių bendrijų istorija ir veikla.....	16
Klaipėdoje - tautinių mažumų vaikų festivalis	17
Romai Lietuvoje – daugėja mokyklų lankančių vaikų, mažėja taboro gyventojų	17
Po lietuvių kalbos ir kultūros skėčiu.....	18
L. Trīgub. Klaipėdoje – ukrainiečių kultūros ir buities muziejus	19
G. Sidtykovas. „Neįsivaizduoju savo gyvenimo be dainos“.....	20
Vilniuje atidengta gatvės lentelė olandų kalba	21
J. Rumša. Jakutė Galina lietuviškai pirmiausia pradėjo kalbėti sapnuose.....	22
Skatins mokyklų bendradarbiavimą.....	24
Piešiniai, „tapyti“ siūlais ir adata	25
Tarptautiniame seminare – apie Lietuvos totorius ir karaimus	25

NAUJOS KNYGOS

Dienoraštis, kuris nenustoja jaudinęs pasaulį.....	26
Padės giliau pažinti islamą.....	26
Kostiumai irgi klajoja.....	26
Sukrečianti „vilko vaiko“ – našlaitės iš Rytprūsių istorija	27

TAUTINĖS MAŽUMOS UŽSIENYJE

Bažnyčia kviečia labiau atsigręžti į romus.....	28
---	----

S U M M A R Y.....	28
--------------------	----

Tautinių mažumų departamente prie LRV

Dėl tautybės pabrėžimo neigiamame kontekste

Kovo 27 d. Tautinių mažumų departamente vyko susitikimas, skirtas aptarti priemonėms, kurios galėtų padėti išvengti tautybės pabrėžimo neigiamame viešajame kontekste. Posėdyje dalyvavę Žurnalistų etikos inspektorė, Romų visuomenės centro direktorė, Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė, Romų bendruomenės, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų instituto atstovai ir Tautinių mažumų departamento direktorė bei specialistai aptarė pastaruoju metu visuomenėje kilusią įtampą romų tautybės asmenų

atžvilgiu. Svarstyti galimi bendri suinteresuotų institucijų ir tautinių bendruomenių veiksmai, siekiant išvengti neigiamo tautinių mažumų įvaizdžio formavimo viešojoje erdvėje.

Pažymėtina, kad įstatymo ribos, pastarųjų įvykių metu viešinant gali būti nusikaltimą padariusių asmenų tautybę nebuvo peržengtos, tačiau reikėtų kalbėti apie tai, koks visuomenės interesas buvo tenkinamas, pateikiant tokią informaciją ir kokią vertę tai kuria? Nuolatinis tautybės akcentavimas neigiamame kontekste skatina tautinių bendruomenių stigmatizavimą – tam

tikros tautybės siejamos su tam tikromis problemomis. Ilgainiui tai gali sukurti tautinį ir etninį profiliavimą šalyje, kuris, kaip perspėjama Jungtinių Tautų specialiojo pranešėjo rasizmo klausimais Mutuma Ruteere 2015 m. pranešime, yra diskriminacinė, mažumų kolektyvus stigmatizuojanti, per šių grupių pasitikėjimą policijos pajėgomis kertanti ir visiškai nusikalstamumui kelio neužkertanti praktika.

Susitikimo dalyviai sutarė, kad būtinas nuolatinis dialogas su visuomene, žiniasklaidos priemonėmis, tikslinių grupių švietimas ir skatinimas atsakingai teikti informaciją, galinčią sukelti tautines įtampas.

Aptarė mokyklų rusų mokomąja kalba padėti

Kovo 30 d. Tautinių mažumų departamente vyko susitikimas, kurio metu buvo apžvelgta mokyklų rusų mokomąja kalba dabartinė padėtis, kelti svarbūs mokyklų bendruomenėms ir moksleivių tėvams klausimai.

Susitikime dalyvavo Tautinių ma-

žumų departamento darbuotojai, Seimo Žmogaus teisių komiteto pirmininkas Valerijus Simulikas, Seimo Žmogaus teisių komiteto biuro vedėja Jolanta Savickienė, Seimo Švietimo ir mokslo komiteto biuro vedėjas Kęstutis Kaminskas, mokyklų rusų

mokomąja kalba vadovai ir pedagogai, tėvų komiteto nariai, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos nariai ir visuomenininkai.

Susitikimo metu buvo nuspręsta susitikti prie Apskritojo stalo ateityje ir išsakyti aktualius švietimo klausimus bei pateikti galimus sprendimo būdus.

„Romai ir medijos: kaip bendrauti su žiniasklaida“

Vykdamas Europos Komisijos finansuojamą projektą „Vietinės romų platformos - kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“, balandžio 3-4 d. Vilniuje vyko Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės surengtas seminaras romams „Romai ir medijos: kaip bendrauti su žiniasklaida?“.

Seminaro tikslas – supažindinti romus su teoriniais ir praktiniais viešosios komunikacijos aspektais,

pristatyti jiems teisinį žurnalistų veiksmų reguliavimą.

Advokatė Eglė Latauskienė suteikė informacijos apie teises konsultacijas ir nemokamos teisinės pagalbos prieinamumą, skaitė paskaitą „Teisiniai visuomenės informavimo ir romų vaizdavimo medijose aspektai“. Lektorė Nijolė Steponkutė atkreipė seminaro dalyvių dėmesį į pagrindines bendravimo su žiniasklaidos atstovais taisykles, dažniausiai daromas klaidas ir gerąsias praktikas. Jos paskaitos

tema – „Įvaizdžio formavimas. Kaip bendrauti su žurnalistais?“

Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas Dainius Radzevičius vedė du antrosios mokymų dienos užsiėmimus. Jų metu nagrinėtas viešosios erdvės fenomenas Lietuvoje, specifiniai jos suvokimo ir elgesio joje aspektai, aptartos ribos tarp tiesos ir fikcijos viešai prieinamoje informacijoje. Seminaro dalyviai kartu su D. Radzevičiumi aptarė šias temas: „Viešosios erdvės herojai Lietuvoje – kodėl jie?“ ir „Kaip nugalėti stereotipus arba kaip kurti mitus?“.

Lankėsi Balstogės universiteto filialo prodekanas

Gegužės 12 d. Tautinių mažumų departamente lankėsi ir su departamento direktore dr. Vida Montvydaite susitiko Balstogės universiteto filialo Ekonomikos-informatikos fakulteto bendrųjų reikalų prodekanas hab. dr. Jaroslav Volkonovski. Buvo aptartos

bendradarbiavimo galimybių aukštojo mokslo bei akademinio tyrimų srityse.

Rengdamasis XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano V-ojo prioriteto „Saugi valstybė“, 5.5. krypties „Valstybės interesų įgyvendinimo tarptau-

tinėje bendruomenėje užtikrinimas“ darbu, „Pozityvaus bendradarbiavimo su Lenkija darbotvarkės formavimas, atsižvelgiant į bendrus saugumo ir ekonominius interesus“, Tautinių mažumų departamentas numato vykdyti dvišalio bendradarbiavimo veiklas tautinių mažumų nevyriausy-

binių organizacijų, akademinų tyrimų bei tarpkultūrinio dialogo vystymo srityse.

Balstogės universiteto filialo Vilniaus Ekonomikos-Informatikos fakultetas įsteigtas remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos, Lenkijos Respublikos

aukštojo mokslo ministerijos bei Lenkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos sprendimais. 2007-2016 m. Ekonomikos-Informatikos fakulteto studijas baigė 550 absolventų, kurių didžioji dauguma įsidarbino Vilniaus krašte. Šiuo metu fakultete studijuoja 405 studentai. Filialas vykdo trijų krypčių bakalauro studijas – Ekono-

mikos, Europos studijų ir Informatikos. Baigę šias pirmosios pakopos studijas absolventai turi galimybę įstoti į antrosios pakopos (magistrantūros) Ekonomikos krypties studijas. Paskutinio 2016 m. priėmimo metu į Ekonomikos-Informatikos fakultetą į pirmą studijų kursą buvo priimta 120 studentų.

Seminaras Rytų Lietuvos mokytojams

Balandžio 12 d. Tautinių mažumų departamente vyko Rytų Lietuvos mokytojams seminaras, skirtas Lie-

tuvos valstybės atkūrimo 100-osioms metinėms paminėti.

Seminarą surengė Rytų Lietuvos

mokytojų sąjunga kartu su Trakų švietimo centru ir Tautinių mažumų departamentu.

Numatoma ir daugiau renginių, skirtų šiai istoriniai datai.

Departamentas smerkia išpuolį Rasų kapinėse

Tautinių mažumų departamentas smerkia vandališką išpuolį, ankstų balandžio 30 dienos rytą išniekinusį Vilniaus Rasų kapinėse esantį Juzefo Pilsudskio širdies ir jo motinos kapo

paminklą.

Bendražmogiški dalykai neturi tautybės, rasės, lyties ar amžiaus. Nepagarba mirusiems, kapų niekinimas negali būti vadinamas kitaip, kaip tik

vandalizmu visose tautose ir visuomet sulauks pasmerkimo mūsų šalyje.

Departamentas dėkoja tarnyboms už greitą reakciją ir užrašų pašalinimą bei tikisi, kad įvykis bus greitai iširtas, o kaltininkai – nubausti.

Eišišėse – susitikimas su romų bendruomene

Gegužės 29 d. departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė ir vyr. specialistė Gražina Sluško susitiko su Eišiškių seniūnu (Šalčininkų rajono savivaldybė), S. Rapolionio mokyklos bendruomene bei romų nevyriausybinių organizacijų atstovais.

Susitikime taip pat dalyvavo Švietimo ir mokslo ministerijos, Ugdymo

płetotės centro, Socialinio fondo agentūros atstovai.

Susitikimo metu aptarta romų tautinės mažumos situacija miestelyje.

2011 m. vykusio visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 2115 romų tautybės žmonių, kurie sudarė 0,07 proc. visų mūsų šalies gyventojų. Šalčininkų rajone gyveno 82 romai. Nuo

1989 m. romų skaičius šalyje tolygiai mažėja.

Romų tautinės mažumos amžiaus struktūra yra išskirtinė visos šalies kontekste – šioje grupėje itin didelę dalį – net 49 proc. – visų romų tautybės žmonių sudaro vaikai ir jaunimas iki 20 metų (bendrame Lietuvos gyventojų skaičiuje vaikai ir jaunimas (0–19 metų) sudaro 22 proc. visų šalies gyventojų).

Europos Taryboje diskutuota romų integracijos klausimais

Gegužės 31 d. – birželio 3 d. Prahoje vyko XIII Europos Tarybos romų klausimų ekspertų komiteto (CAHROM) susitikimas, kuriame aptartos įvairios romų integracijos iniciatyvos ir praktikos Europos Tarybos valstybėse-narėse.

Lietuvai susitikime atstovavusi Tautinių mažumų departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Gražina Sluško pristatė balandžio mėnesį Lietuvoje vykusio teminio vizito rezultatus, kurio metu Europos Tarybos atstovai kartu su ekspertais iš Latvijos, Norvegijos, Moldovos, Lenkijos,

Portugalijos ir Makedonijos dalinosi patirtimi apie romų mediatorių darbą, ypatingą dėmesį skirdami tarpininkavimo praktikai darbe su romų vaikais, kad būtų galima išlaikyti juos švietimo sistemoje.

Europos Taryba sprendžia su romų integracija susijusius klausimus nuo 1969 m., kai į šios tautinės mažumos problematiką buvo atkreiptas dėmesys siekiant užtikrinti švietimo galimybę visiems. 1983 m. Taryba inicijavo romų mokytojų apmokymo programą, o 1993 m. pirmą kartą romų bendruomenė buvo pripažinta kaip „tikroji Europos mažuma“. Per

ši laikotarpį Europos Taryba ėmėsi daug įvairių veiksmų romų integracijai skatinti, o 2011 m. Europos Tarybos ministrų pavaduotojų biuras patvirtino naujojo Ekspertų komiteto (CAHROM) įgaliojimus. Vienas iš pagrindinių CAHROM tikslų – nacionalinių politikų romų integracijos klausimų analizė ir įvertinimas bei apsikeitimas gerąja patirtimi. CAHROM asocijuotais stebėtojais yra Tarptautinės organizacijos, Europos romų ir keliautojų forumas bei kitos organizacijos.

Tautinių mažumų departamentas, siekdamas užtikrinti romų tautinės mažumos integraciją į Lietuvos visuomenę, aktyviai bendradarbiauja

ties su nacionalinėmis, tiek su tarptautinėmis institucijomis ir organizacijomis. Tokio bendradarbiavimo pavyzdys – šiemet Tautinių mažumų departamento sėkmingai įgyvendintas Europos Komijos lėšomis finansuotas projektas „Vietinės romų

platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“, skirtas skatinti romų bendruomenių ir vietos savivaldos institucijų bendradarbiavimą, sprendžiant romų tautinei mažumai aktualius klausimus socialinės įtraukties, švietimo, sveikatos

apsaugos, kultūros ir kitose srityse. 2011 m. duomenimis, Lietuvoje gyveno 2 115 romų. Vilniuje gyvena apie trečdalis Lietuvos romų, dauguma – Vilniaus Kirtimų mikrorajone, kuris yra didžiausia koncentruotai romų gyvenama vieta Baltijos šalyse.

GEGUŽĖS 21-OJI – LIETUVOS TAUTINIŲ BENDRIJŲ DIENA

Sveikinimas Tautinių bendrijų dienos proga

Tautinių mažumų ir išėivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės pasveikino šalies tautines bendrijas Tautinių bendrijų dienos, kuri minima gegužės 21-ąją, proga.

„Šiandien visi kartu nuoširdžiai galime pasidžiaugti, kad per dvidešimt septynerius Lietuvos Nepriklausomybės metus tautinės mažumos tapo neatsiejama mūsų visuomenės dalimi, kuri nulemia jos savitumą ir unikalumą, ir kurią su Lietuva sieja ilgalaikiai istoriniai, kultūriniai ir dvasiniai ryšiai“, - sakoma departamento sveikinime.

Jame pažymima, kad per visą

Lietuvos gyvavimo laikotarpį tautinės bendrijos vaidino ypatingą vaidmenį mūsų šalies gyvenime - nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų, kai Vytautas Didysis pakvietė šimtus totorių šeimų apsigyventi Lietuvoje ir net patikėjo jiems saugoti savo gyvybę, iki mūsų dienų, kai tautinės bendrijos aktyviai įsiliejo į kovą už laisvą ir nepriklausomą Lietuvos valstybę, įsijungė į tautinio atgimimo judėjimą, stovėjo Baltijos kelyje, gynė šalies Nepriklausomybę 1991 m. sausio įvykių metu.

Tautinės bendrijos kartu kūrė ir stiprino mūsų šalį, todėl šiandien galime sakyti, kad be tautinių bendrijų

tokios Lietuvos, kokią turime, nebūtų.

„Šiandien, kai pasaulyje atsiranda atsiskyrimo, susipriešinimo ir uždarumo idėjų, Lietuvai ypač svarbu išsaugoti glaudų ryšį tarp visų mūsų šalies gyventojų, užkertant kelią tokioms viską griaušančioms jėgoms, kaip neapykanta, diskriminacija ir nepakantumas, kad visi kartu galėtume kurti klestinčią, turtingą ir stiprią Lietuvą. Vienybė yra stipriausias mūsų ginklas, tad kurkime savo šalį kartu!“ – pabrėžiama sveikinime.

„Sveikiname visus Lietuvos žmones Tautinių bendrijų dienos proga ir dėkojame už svarbų darbą puoselėjant tautinę darną šalyje!“ – sakoma Tautinių mažumų departamento sveikinime.

Paminėjo Tautinių bendrijų dieną

Gegužės 22 d. Vilniaus rotušėje iškilmingai paminėta Lietuvos tautinių bendrijų diena. Pilnutėlėje salėje buvo tautinių mažumų, pilietinių nevyriausybinių organizacijų atstovai, valstybinių institucijų darbuotojai, Vilniuje akredituotų užsienio diplomatinių atstovybių pareigūnai.

Susirinkusius sveikino Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorė dr. Vida Montvydaitė.

„Nuolat augantis Lietuvos valdžios dėmesys tautinėms mažumoms, jų kultūros ir tapatumo išsaugojimui bei gilesnei integracijai į Lietuvos visuomenę jau atneša apčiuopiamų vaisių mūsų valstybei. Šiandien visi kartu nuoširdžiai galime pasidžiaugti, kad per dvidešimt septynerius

Lietuvos Nepriklausomybės metus tautinės mažumos tapo neatsiejama mūsų visuomenės dalimi, kuri nulemia jos savitumą ir unikalumą ir kurią su Lietuva sieja ilgalaikiai istoriniai, kultūriniai ir dvasiniai santykiai“, - sakė departamento vadovė.

Ji pakvietė tautines bendrijas kartu sutikti Lietuvos valstybės atkūrimo 100-ąsias metines.

Lietuva nuo amžių buvo ir yra daugiatautė valstybė. Šis bruožas šian-

dien, pasaulio globalizacijos ir didelio žmonių judėjimo sąlygomis, darosi dar ryškesnis. Jeigu 2001 metų gyventojų surašymo duomenimis, Lietuvoje gyveno 115 tautybių atstovai, tai 2011 metų surašymo duomenimis – 154 tautybių atstovai. Tai sudaro apie 15 proc. šalies gyventojų. Daugiatautiškiausias šalies miestas – Vilnius. Čia gyvena 128 tautybių atstovai, kurie sudaro apie 34 proc. visų vilniečių; apie 16 proc. – lenkų, apie 12 proc. – rusų.

Prieš dvejus metus Vilniuje gimė akcija, kuri simbolizuoja šalių, miestų draugystę ir partnerystę – Vilnius

gatves puošia dvikalbiais užrašais. Iš viso sostinėje gatves papuošė jau dešimt dekoratyvinių lentelių: Rusų, Vašingtono, Varšuvos, Karaimų, Totorių, Žydų, Islandijos, Vokiečių, Latvių, Olandų. Tai atviro miesto simbolis ir draugiškumo ženklas visiems čia gyvenantiems ir atvykusiems.

„Šiandien švenčiame bendrystę. Labai stengiamės, kad mūsų visų miestas būtų patogus ir svetingas, kad čia visi sugyventume oriai, puoselėtume kultūrą. Vilnius visais laikais buvo daugiatautis miestas, kuriame rasdavo vietą visi norintys. Tad mums svarbu ir toliau išlikti tokiu miestu – atviru, draugišku, tolerantišku. Sveikinu visus susirinkusius šios gražios ir prasmingos šventės proga!“, - kreipdamas į renginio dalyvius, sakė Vilniaus miesto meras Remigijus Šimašius.

Kalbėjo pirmoji Tautybių departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinė direktorė dr. Halina Kobeckaitė.

Kitąmet minėsime Lietuvos valstybės atkūrimo 100-ąsias metines. „Tai mūsų visų didelė bendra šventė. Valsstybės atkūrimo bei įtvirtinimo aktyviai dalyvavo ir tautinės mažumos“, - sakė Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė Gunta Rone.

Pažymėtina, kad jauna atsikūrusi valstybė, be kitų neatidėliotinių darbų, iškart ėmėsi spręsti ir tautinių mažu-

Tautinių mažumų departamento direktorė dr. V. Montvydaitė Padėkos raštą įteikia buvsiai Lietuvos lenkų sąjungos Klaipėdos skyriaus pirmininkei Irenai Songinienei

mų klausimus. Pirmojoje vyriausybėje buvo du ministrai be portfelio žydų ir gudų reikalams. Tautinės mažumos tarpukariu turėjo dideles kultūrinės-švietėjiškos veiklos galimybes. Veikė daugybė tautinių mažumų organizacijų ir draugijų, dirbo mokyklos, buvo leidžiami laikraščiai ir žurnalai, rengiamos radijo laidos tautinių mažumų kalbomis.

„Tokį tolerantišką Lietuvos vals-

tybės požiūrį į šalyje gyvenančias kitų tautybių bendruomenes lėmė valstybingumo tradicija, atėjusi iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų, valstybės, kurioje buvo stengiamasi suderinti įvairių tautų ir konfesijų interesus, sugyventi su kaimynais ir gerbti kita kalba kalbančius savo piliečius. Džiaugiamės, kad mums tenka laimėti gyventi laiku, kai bus švenčiamas Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis. Jubiliejus mus turi suvienyti, nuolat priminti apie mūsų bendrus namus – Lietuvą, kurią branginame ir kuria didžiuojamės. Tautinės bendrijos ruošiasi aktyviai dalyvauti šventiniuose renginiuose, kartu su visa Lietuva garbingai paminėti šią istorinę datą“, - teigė G. Rone.

Grupė tautinių bendrijų atstovų buvo apdovanoti Ministro Pirmininko Sauliaus Skvernelio, Tautinių mažumų departamento, Vilniaus miesto mero Padėkos raštais už tarpkultūrinio dialogo puoselėjimą, tolerancijos stiprinimą, aktyvią visuomeninę veiklą.

Salėje

Tautinių mažumų departamento Padėkos raštai įteikti buvusiai Lietuvos lenkų sąjungos Klaipėdos skyriaus pirmininkei Irenai Songinienei, Varėnos rajono baltarusių visuomeninės organizacijos „Nadzeja“ pirmininkui Ivanui Sakovičiui, Lietuvos kazachų bendruomenės nariui, apdovanotam Sausio 13-osios medaliu Olegui Abdrachmanovui, vienam iš Kauno armėnų bendrijos steigėjų Ovikui Džilavjanui, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ narei Olgai Sandu-Sviridovai, Lietuvos estų draugijos nariui Margus Kesa.

Minėjimo dalyviams koncertavo Vilniaus Karoliniškių muzikos mokyklos auklėtiniai.

Kalba Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė Gunta Rone

Groja Vilniaus Karoliniškių muzikos mokyklos jaunieji muzikantai

Renginį organizavo Tautinių mažumų departamentas kartu su Tautinių bendrijų taryba ir Tautinių bendrijų namais.

2013 m. Seimas įteisino gegužės 21-ąją kaip atmintiną dieną ir paskelbė ją Lietuvos tautinių bendrijų diena. UNESCO sprendimu ši diena paskelbta Pasauline kultūrų puoselėjimo diena. Jungtinių Tautų organizacija yra paskelbusi deklaraciją „Savitumas, įvairovė ir pliuralizmas“, kurios svarbiausias tikslas – išlaikyti tautų savitumą, įvairovę, laisvę ir bendradarbiavimą.

TBN inf.

Parengė pranešimą apie Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kartu su Švietimo ir mokslo, Teisingumo, Socialinės apsaugos ir darbo, Vidaus reikalų, Užsienio reikalų, Kultūros ministerijomis, Lygių galimybių kontrolieriaus, Žurnalistų etikos inspektoriatu tarnybomis ir savivaldybėmis parengė ketvirtąjį pranešimą apie Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvoje pagal 25 straipsnį. Pranešimas apima laikotarpį nuo 2011 m. II pusmečio. Su pranešimu buvo supažindintos tautinių mažumų ir kitos nevyriausybinės organizacijos, kurios turėjo galimybę pateikti pastabų bei rekomendacijų.

Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencija, priimta Strasbūre 1995 m. vasario 1 d., yra vienas svarbiausių tarptautinių

dokumentų, įtvirtinančių tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių ir laisvių apsaugą. Konvencija nustatytos teisės normos, kurių kiekviena valstybė, tapusi Konvencijos nare ir ją ratifikavusi, turėtų laikytis: gerbti tautinių mažumų teises ir laisves, kovoti su diskriminacija, užtikrinti visų lygybę prieš įstatymą, saugoti ir plėtoti esmines tautinių mažumų savitumo dalis – kalbą, religiją, tradicijas ir kultūros paveldą, garantuoti tautinėms

mažumoms priklausančių asmenų teisę į švietimą, saviraiškos laisvę gimtąja kalba, skatinti jų dalyvavimą viešajame gyvenime.

Lietuva – viena pirmųjų Europos valstybių, pasirašiusi šią konvenciją (1995 m. vasario 1 d.) ir ją be išlygų

ratifikavusi (2000 m. kovo 23 d.), įsipareigojo gerbti ir ginti žmogaus teises ir laisves, sudaryti vienodas prielaidas visų tautybių piliečių saviraiškai ir kultūrų lygiateisiškumui.

Pranešimai apie valstybių teises ir kitas priemones, kurių imamasi konven-

cijos nuostatomis įgyvendinti, rengiami reguliariai kas penkeri metai. Trečiasis pranešimas apie konvencijos nuostatų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje Europos Tarybos Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos sekretoriui buvo pateiktas 2011 m.

Lietuvoje lankėsi tarptautiniai ekspertai romų klausimais

Tautinių mažumų departamentas balandžio 25-27 d. kartu su Europos Taryba organizavo teminį ekspertų vizitą Lietuvoje. Vizito tikslas – pasidalinti patirtimi apie romų mediatorių darbą, ypatingą dėmesį skiriant užsienyje taikomai tarpininkų darbo su romų vaikais, siekiant išlaikyti juos švietimo sistemoje, praktikai.

Užsienio ekspertų grupę sudarė: Malgorzata Różycka (I-CARE padalinys, Specialiojo Generalinio Sekretoriato įgaliotinio romų klausimams komanda, Europos Taryba); Marcos Andrade (programos ROMED vadovė, Specialiojo Generalinio Sekretoriato įgaliotinio romų klausimams komanda, Europos Taryba); Dana Didžus (Romų švietimo tarpi-

ninkė, Latvija); Cecilie Mørland (Oslo suaugusiųjų mokykla, Norvegija); dr. Ion Dumnică (Tautinių mažumų departamento vadovas, Kultūrinio paveldo institutas, Moldovos mokslo akademija, Moldova); Agnieszka Gajewska (nepriklausoma ekspertė, Lenkija); Berill Baranyai (organizacija „Parama romų bendruomenė“, Portugalija); Gjulten Mustafafova (Valstybės patarėja nediskriminacijos ir žmogaus teisių klausimais, buvusi Jugoslavijos Respublika Makedonija); Deniss Kretalovs (Latvijos kultūros ministerijos Integracijos ir pilietinės visuomenės plėtros departamento vyriausiasis specialistas).

Balandžio 25 d. ekspertai dalyvavo baigiamojoje projekto „Vietinės

romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ konferencijoje, skirtoje aptarti šio projekto Lietuvoje rezultatus ir planus kitiems metams, pasidalinti patirtimi apie romų integraciją ir taikomą tarpininkų darbo su romų vaikais praktiką.

Balandžio 26 d. užsienio ekspertai Tautinių mažumų departamente susipažino su vykdomomis romų integracijos priemonėmis. Vėliau dalyvavo Apskritojo stalo diskusijoje Švietimo ir mokslo ministerijoje, susitikime su Panevėžio miesto vicemeru Petru Luomanu ir Panevėžio vaikų dienos centro atstovais.

Tautinių mažumų departamento informacija

Svarstė romų integracijos uždavinius

Balandžio 25 d. Vilniuje vyko baigiamoji Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – departamentas) vykdyto projekto „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis konferencija. Joje dalyvavo šalies valstybinių institucijų, savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų atstovai, Europos Tarybos ekspertai bei specialistai iš Norvegijos, Moldovos, Lenkijos, Portugalijos, Makedonijos ir Latvijos.

Tikslas – integracija

Sveikinamąjį žodį konferencijoje tarė departamento direktorė dr. Vida Montvydaitė. Ji pažymėjo, kad departamentas aktyviai bendradarbiauja su nacionalinėmis ir tarptautinėmis institucijomis bei organizacijomis, įgyvendindamas romų tautinės mažumos integraciją į Lietuvos visuomenę.

Tokio bendradarbiavimo pavyzdys – šiemet departamento sėkmingai įvykdytas EK lėšomis finansuotas projektas „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“, skirtas skatinti romų bendruomenių ir vietos savivaldos institucijų bendradarbiavimą, sprendžiant romų tautinei mažumai

aktuales socialinės įtraukties, švietimo, sveikatos apsaugos, kultūros ir kt. klausimus.

„Džiaugiamės, kad pirmaisiais projekto įgyvendinimo metais pavyko pasiekti labai daug. Užmezgėme kontaktus su 10 Lietuvos savivaldybių, rengėme Apskritojo stalo diskusijas romų integracijos tema su šioje srityje dirbančiais specialistais ir romų atstovais, dirbome su mokyklų, kurias lanko romų vaikai, mokytojais ir socialiniais pedagogais. Šiais projekto įgyvendinimo metais didžiausias dėmesys buvo skirtas romų bendruomenių ir vietos savivaldybių bendradarbiavimui skatinti, abipusiam

Konferencijos salėje

dialogui užmegzti ir stiprinti“, - sakė departamento vadovė.

Antraisiais projekto metais, kurie turėtų prasidėti š. m. birželį, didžiausias dėmesys bus skirtas romų švietimui.

„Tikiuosi, kad konferencijoje aptarus projekto „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ įgyvendinimo Lietuvoje rezultatus ir planus kitiems metams, pasidalinus gerą patirtimi apie kolegų iš Latvijos, Lenkijos, Norvegijos, Moldovos, Portugalijos, Makedonijos sėkmę, toliau kartu sėkmingai dirbsime tam, kad tęstusi romų integracija į Lietuvos visuomenę“, - teigė departamento vadovė.

Tarpininkų vaidmuo

Vykdamas projektą, svarbus vaidmuo tenka tarpininkams. Nuo jų darbo, požiūrio į savo pareigas, aktyvumo, iniciatyvos didele dalimi priklauso, kaip sėkmingai bus vykdomi integracijos uždaviniai. Apie tai konferencijoje pranešimą „Tarpininkai – efektyvi priemonė romų integracijai Lietuvoje“ skaitė departamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyr. specialistė Gražina Sluško.

Departamentas bendradarbiavo su devyniomis savivaldybėmis, rengė jose Apskritojo stalo diskusijas. „Jų tikslas buvo dvejopas – pirmiausia mes norėjome daugiau sužinoti apie

romus, romų bendruomenes tose savivaldybėse, kuriose nėra romų organizacijų, pavyzdžiui, Klaipėdoje, Jonavoje, Ukmergėje, Kybartuose. O antras tų diskusijų tikslas buvo sužinoti, ar tose savivaldybėse yra aktyvių romų, kurie galėtų įsteigti romų organizaciją, gal būt, ateityje galėtų dirbti tarpininkais. Tačiau ten neradome aktyvių, išsilavinusių romų, kurie galėtų atstovauti romų bendruomenei ir kurie norėtų dirbti tarpininkais.“, - sakė G. Sluško.

„Penkiose savivaldybėse mes įdarbinome penkis tarpininkus. 2014 m. jie buvo apmokyti ir dabartinis projektas „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ buvo gera proga įtraukti apmokytus romų tarpininkus į šį projektą“, - teigė G. Sluško.

Kokios turėtų būti tarpininkų funkcijos, kuo jie turėtų užsiimti konkrečiai? Jų darbo turinys gali būti įvairus. Kaip teigė pranešėja, yra mokytojų padėjėjai, tarpininkai, dirbantys tik įdarbinimo srityje, arba sveikatos srityje, kaip yra kai kuriose kitose šalyse.

„Pasikonsultavę su romų nevyriausybinėse organizacijų atstovais, nusprendėme, kad mūsų tarpininkams tikslinga padėti spręsti romams įvairias problemas, panašiai kaip dirba socialiniai darbuotojai, išskyrus tarpininką Vilniuje, kuris rūpinsis

vaikų mokyklos lankomumu. Dalies romų vaikų, gyvenančių Kirtimų tabore, lankomumą užtikrina miesto savivaldybės atstovai, o kitų – mūsų tarpininkas, dirbantis projekte“, - kalbėjo G. Sluško.

Ši pozicija, kaip parodė laikas, pasiteisino. Pranešime buvo pateikta pavyzdžių iš įvairių savivaldybių. Šiauliuose dažniausiai buvo rūpinamasi vaikais mokyklose, skolų gražinimu, teikiama pagalba savivaldybėje, gydymo įstaigose ir darbovietėse. Tarpininkė Marijampolėje dirbo ne tik ten, bet ir kartą per savaitę vykdavo į Kybartus, padėjo vietos romams spręsti jų socialines problemas: teikė pagalbą įdarbinant, įvairią administracinę pagalbą, lydėjo į gydymo įstaigas ir kt. Tarpininkė Panevėžyje paima vaikus iš aplinkinių kaimų, atveža į suaugusiųjų mokyklą, į Vaikų dienos užimtumo centrą, tvarko labdarą, užsiima prevencija. Šalčininkų savivaldybėje tarpininkas daugiausia užsiėmė administracine pagalba, prevencija, korespondencijos tvarkymu.

Konferencijoje programą CAHROM ir romų tarpininkų koncepciją pristatė Europos Tarybos atstovė Malgorzata Różycka.

Pranešimą apie programos ROMED patirtį skaitė Europos Tarybos programos ROMED vadybininkas Marcos Andrade.

Savo šalių patirtimi apie romų tarpininkus dalinosi romų švietimo tarpininkė iš Latvijos Dana Didžus, Norvegijos Oslo suaugusiųjų mokyklos atstovė Cecilie Mørland, Moldovos tautinių mažumų departamento vadovas dr. Ion Dumitru, nepriklausoma ekspertė iš Lenkijos Agnieszka Gajewska, organizacijos „Parama romų bendruomenėms“ iš Portugalijos atstovė Berill Baranyai, Makedonijos valstybės patarėja nediskriminacijos ir žmogaus teisių klausimais Gjulten Mustafova bei Latvijos kultūros ministerijos Integracijos ir pilietinės visuomenės plėtros vyriausiasis specialistas Deniss Kretalovs.

TBN inf.

Įtraukianti kelionė po paveldo objektus

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kovo 16 d. besidominčius paveldu sukvietė į multimedija plokštelės, skirtos Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų kilnojamojo ir nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, pristatymą. Departamento iniciatyva išleistame diske – fotografo Kosto Šukevičiaus įamžinti Lietuvos tautinių bendruomenių paveldo objektai 3D panoraminėse nuotraukose. Šioje dalyje galima susipažinti su Lietuvos lenkų ir žydų bendruomenėmis susijusiu paveldu.

Renginyje dalyvavo ir savo mintimis apie tautinių bendruomenių paveldą, jo reikšmę ir dar neatskleistas galimybes dalinosi Kultūros paveldo departamento direktorė Diana Varnaitė, Lietuvos vyriausiasis archyvaras Ramojus Kraujelis, laikinai einanti Valstybinio turizmo departamento direktorės pareigas Indrė Trakimaitė-Šeškuvienė, žurnalistė, gidė, knygų apie Pietryčių Lietuvos kultūros objektus – Paulavos respubliką, Jašiūnų dvaro rūmus – sudarytoja ir bendraautorė Aurelija Arlauskienė, Lietuvos žydų bendruomenės atstovas paveldosaugai Martynas Užpelkis. Moderavo interneto portalo Bernardinai.lt vyr. redaktorius Donatas Puslys.

Kultūros paveldo departamento direktorė pabrėžė, kad paveldas visų pirma – milžiniškas potencialas, gija, susiejanti praeitį, dabartį ir ateitį. Tačiau reikia suprasti, kad šis lobynas reikalauja tinkamos priežiūros čia ir dabar, nes galimybės atidėti rytojui gali ir nebebūti. „Kultūros paveldo unikalumas tame, kad tai – neatsinaujinantys šaltiniai“, – sakė Diana Varnaitė. - „Paveldo objektų nesukursi iš naujo, todėl reikia ypatingai jautriai žiūrėti į išsaugojimą. Jeigu kažką pra-

Iš kairės: D. Puslys, U. Armalis, D. Varnaitė, R. Kraujelis, A. Arlauskienė, M. Užpelkis

randame – prarandame negrįžtamai.“ Pasak pranešėjos, pažinimas yra pagrindinis kelias į paveldo širdį, todėl nepakanka sutvarkyti paveldą, būtina jį aktualizuoti, kviečiant domėtis ir pažinti. Kalbėdama apie tautinių bendruomenių paveldą, Diana Varnaitė sakė, kad lengviausiai jis yra atpažįstamas per sakralinius objektus. Kultūros paveldo departamento direktorė pasidžiaugė pokyčiais žydų kultūros paveldo situacijoje – auga sąmoningumo lygis savivaldybėse ir pačiose vietinėse bendruomenėse. „Lietuvos žydų bendruomenės vykdomi projektai atgaivina paveldą su išskirtine meile, šiluma ir jautrumu – laikantis tradicijų ir šeimos papročių“, – sakė D. Varnaitė.

Lietuvos vyriausiasis archyvaras Ramojus Kraujelis savo pranešimą pradėjo Džordžo Orvelo fraze paaiškindamas archyvų svarbą: „Tas, kas kontroliuoja praeitį – kontroliuoja ateitį. Tas, kas kontroliuoja dabartį – kontroliuoja praeitį“. Pasak pranešėjo, archyvai yra kilnojamas paveldas, kuris lengviau išblaškomas ir prarandamas įvairiausių neramumų ir suiručiu metų. Tačiau Lietuvos archyvuose galima rasti daug informacijos, susijusios ir su tautinėmis

bendruomenėmis. R. Kraujelis pasakojo, kad seniausi dokumentai nebuvę kaupiami pagal tautybę, tačiau su bendruomenėmis susijusių archyvų galima rasti pagal tikybą. Esama gražių pavyzdžių, kuomet informacijos apie totorių bendruomenę randama, nagrinėjant bajorystės dokumentus. XX amžiuje jau atsiranda daug tautinių mažumų organizacijų ir yra kuo domėtis, ko ieškoti. Lietuvos archyvuose yra apie 100 fondų, susijusių su tautinėmis bendruomenėmis. „Ieškokite informacijos įvairiais pjūviais ir pamatysite, kokia paieška gali būti įtraukianti ir kokiais netikėtais keliais nuvesti“, – sakė Lietuvos vyriausiasis archyvaras. Baigdamas savo pasisakymą Ramojus Kraujelis pakvietė visus į simbolinę 110 kilometrų kelionę – būtent tokį atstumą gautume, sustatę 200 tūkstančių Lietuvos archyvų fonduose saugomų bylų į eilę.

Laikinai einanti Valstybinio turizmo departamento direktorės pareigas Indrė Trakimaitė-Šeškuvienė pažymėjo didžiulį tautinių mažumų paveldo potencialą, pakvietė bendruomenes sekti Turizmo departamento naujienas ir teikti paraiškas EDEN projektui.

EDEN santrumpa reiškia „Pa-

traukiausias Europos turizmo vietovės“ (angl. European Destinations of Excellence). Tai projektas, Europos Sąjungoje skatinantis tvarios turizmo plėtros modelius. Šis projektas pagrįstas kasmetiniais nacionaliniais konkursais, vieną kurių netrukus ir planuoja skelbti Turizmo departamentas. Svarbu, kad šiemet EDEN projektas bus skirtas kultūriniam turizmui ir Lietuvos tautinės bendruomenės tikrai turi ką pasiūlyti. Pranešėja atkreipė dėmesį, kad daugiau nei pusę mūsų turizmo rinkos sudaro patys Lietuvos gyventojai. Taip pat auga turistų srautai iš Japonijos ir Kinijos. „Šiuolaikinius turistus žavi įsitraukimas į procesą“, – sakė I. Trakimaitė-Šeškuvienė, – „kad ir galimybė savomis rankomis gaminti nacionalinius patiekalus ar suvenyrus“. Įdomu, kad šalies kultūra ir istorija yra pagrindinis motyvas atvykti į Lietuvą, kurį nurodė turistai.

Žurnalistė Aurelija Arlauskienė pakvietė susirinkusius į kelionę auto-

busu ir stotelė po stotelės – Jašiūnų dvaro rūmai, Paulavos Respublika, Anos Krepštul muziejus, Buikų kaimas – dalinasi Pietryčių Lietuvos lobiais. Daug gražių žodžių pranešėja skyrė Lietuvos lenkų bendruomenei ir Šalčininkų rajono savivaldybei. Tikime, kad pranešėjos vardinami faktai – 15 tūkstančių lankytojų per metus sulaukiantis Jašiūnų dvaras, analogo pasaulyje neturinti Paulavos Respublika, 3500 savamokslės Tabariškių dailininkės Anos Krepštul paveikslų palikimas – ne vieną renginio dalyvį dar tą patį vakarą paskatino ieškoti informacijos apie neišsemiamus Šalčios žemės lobius

Lietuvos žydų bendruomenės atstovas paveldosaugai Martynas Užpelkis pristatė žydų paveldą ir jam kylančius iššūkius. Per 600 metų žydų bendruomenė paliko gausų paveldą visoje Lietuvoje – tai 150 štetlų, 80 sinagogų, 43 iš kurių – kultūros paveldo registre, 200 kapinių, 200 holokausto vietų. Pranešėjas pažymėjo,

kad šiuo metu ypač aktualus pavojus Lietuvos žydų paveldui – kapinių nepriežiūra ir jų ribų naikinimas. Taip pat labai svarbu paveldo prieinamumas, aktualizavimas. M. Užpelkis pasidžiaugė atgimstančia sinagoga sostinės Gėlių gatvėje, tačiau atkreipė dėmesį, jog dabar restauruotos ir pritaikytos veivilai bei lankymui yra tik 2 iš visų 80 sinagogų.

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės dėkoja pranešėjams, be galo nuširdžiai besidalinusiems savo žiniomis ir leidusiems renginio dalyviams pasijusti esant bendraminčių būryje. Tikimės, kad multimedija plokšteleje surinktos nuotraukos nebus pernelyg gražios, kaip pradėdamas renginį sakė moderatorius Donatas Puslys, ir neatstos apsilankymo tautinių mažumų paveldo objektuose, bet atvirksčiai – sudomins ir paskatins atskleisti sau šiuos mūsų šalies lobius.

Tautinių mažumų departamento
informacija

Įteikti Nacionaliniai lygybės ir įvairovės apdovanojimai

Kovo 29 d. Valdovų rūmuose Vilniuje iškilmingos ceremonijos metu Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba kartu su Nacionaliniu lygybės ir įvairovės forumu bei Norvegijos Karalystės ambasada įteikė Nacionalinius lygybės ir įvairovės apdovanojimus 2016, kuriais apdovanoti lygybės ir įvairovės srityje pasižymėję asmenys, organizacijos, jų idėjos, projektai, iniciatyvos, poelgiai, veiksmai. Apdovanojimai skirti devyniose kategorijose.

Tautų dialogo apdovanojimas – N. Šertvytienei

Apdovanojimas „Tautų dialogo“ kategorijoje įteiktas Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkei, Tautinių bendrijų tarybos narei Natalijai Šertvytienei – už aktyvų tautų dialogo puoselėjimą Lietuvoje, ukrainiečių tautinio tapatumo išsaugojimą bei puoselėjimą, tolerancijos ugdymą.

Sveikiname Nataliją Šertvytieneę aukšto apdovanojimo proga. Jos ilga-

metis, pasiaukojantis darbas pelnytai įvertintas. Džiaugiamės kartu su Natalija, kad šis darbas palieka gražius pėdsakus gyvenime, daro mūsų daugiatautę visuomenę labiau susitelkusią, ugdo joje savitarpio pagarbą, santarvę, toleranciją.

N. Šertvytienė – Vilniaus ukrainiečių bendrijos, įsikūrusios Tautinių bendrijų namuose, pirmininkė. Šiai vi-

N. Šertvytienė

suomeninei organizacijai ji vadovauja nuo 1998 metų. Pažįstame ją kaip iniciatyvią, kūrybingą visuomenininkę, turinčią didelį autoritetą įvairių tautinių bendrijų tarpe. Savo visuomeninėje veikloje Natalija daug dėmesio skiria Lietuvos ukrainiečių tautinio tapatumo išsaugojimui bei puoselėjimui. Jos nuoširdaus darbo dėka Vilniaus ukrainiečių bendruomenė tapo viena iš aktyviausių Lietuvos tautinių mažumų bendrijų. Ji nuolat rengia įvairias parodas, koncertus, poezijos vakarus, konferencijas, supažindina mūsų šalies visuomenę su Ukrainos istorija, kultūra, papročiais, tradicijomis.

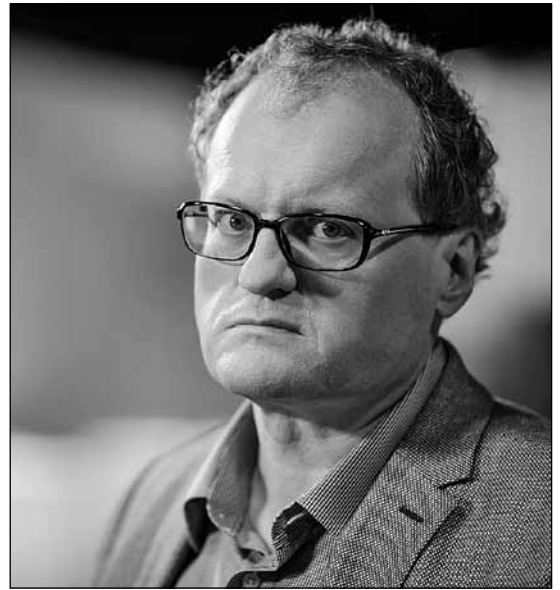
Nuoširdžiu darbu, mokėjimu bendrauti Natalija nusipelnė įvairių Lietuvos tautybių atstovų, jų visuomeninių organizacijų pagarbos ir palaikymo. Nuo 1999 m. N. Šertvytienė atstovauja šalies ukrainiečių bendruomenei Lietuvos tautinių bendrijų taryboje, tris Tarybos kadencijas (2003-2009 m.) buvo renkama šios Tarybos pirmininko pavaduotoja. Savo aktyvia pilietine

veikloje, yra išrinkta Pasaulio ukrainiečių moterų organizacijų federacijos nare. Jos visuomeninis darbas įvertintas Ukrainos ir Lietuvos valstybinių institucijų Padėkos raštais. 2008 m. apdovanota Ukrainos valstybės Trečiojo laipsnio ordinu „Už nuopelnus“ už svarų asmeninį indėlį, stiprinant Ukrainos autoritetą pasaulyje bei informacijos apie šalies istorinius ir nūdienos pasiekimus sklaidą.

Tautų dialogo apdovanojimui taip pat buvo nominuoti:

Marius Ivaškevičius – už 2016 m. Molėtuose vykusio Atminties maršo inicijavimą. Eitynių metu buvo pagerbti prieš 75 metus per Antrąjį pasaulinį karą nužudyti Lietuvos žydai. Atminties marše dalyvavo apie tris tūkst. žmonių;

Lietuvos žmogaus teisių centras – už į Lietuvą atvežtus „Atminimo akmenis“. Šios iniciatyvos dėka Lietuva prisijungė prie didžiausio pasaulyje Holokausto aukoms skir-

L. Donskis

kzenofobijos, rasinių, etninių stereotipų mažinimo procesuose.

Pažinti ir suprasti

Religijų įvairovės apdovanojimas įteiktas LRT televizijos laidai „Anapus čia ir dabar“ (žurnalistas Algirdas Acus) – už kritinio požiūrio ir diskusijos apie religijų įvairovės reikšmę šiuolaikinėje Lietuvoje sklaidą. Savaitinėje laidoje nagrinėjamos žmogaus teisėms aktualios temos: religija ir feminizmas, religija ir negalia, religija ir žiniasklaida, religija ir ateizmas bei kt. Laida pradėta transliuoti 2016 m.

Religijų įvairovės apdovanojimui taip pat buvo nominuoti:

„Mišri šeima“ – už nuoseklų darbą šviečiant visuomenę religijų įvairovės tema. Vienintelė nereliginė organizacija, kuri labai nuosekliai pasisako prieš islamofobiją bei kelia į viešumą problemas, su kuriomis susiduria religiją pakeitusios lietuvės ir lietuviai, rašo religiškai mišrių šeimų vaikų identiteto tema;

Egdūnas Račius – už pastangas įveikti stereotipinį visuomenės mąstymą apie šiuolaikinį islamą ir jo išpažinėjus. 2016 m. parengė studiją „Musulmonai ir jų islamai“. Viena pagrindinių asmenybių, viešai komentuojanti apie nestereotipinį požiūrį į kitaminčius ir kitatikius,

Dag Malmer Halvorsten Norvegijos Karalystės ambasadorius Lietuvoje

Pilietinė visuomenė yra būtent ta sritis, kurioje mes galime pasidalinti savo vertybėmis, įsitikinimais ir požiūriu. Nuomonių ir interesų gausa yra demokratinės visuomenės, kurioje įmanoma tikroji lygybė ir įvairovė, pagrindas. Pilietinė visuomenė taip pat yra visuomenės veidrodis, kuriame atsispindi mūsų klaidos ir trūkumai. Ji gali būti kritiška, tačiau tuo pat metu pilietinė visuomenė gali efektyviai bendradarbiauti su vyriausybinio ir verslo sektoriais. Tačiau siekdama įgyvendinti savo pagrindines funkcijas, pilietinė visuomenė privalo būti stipri, kompetentinga ir motyvuota.

pozicija ji prisideda prie tolerancijos, tarpusavio supratimo ugdyimo visuomenės narių tarpe. Ji apdovanota Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie LRV Sidabro ir Aukso garbės ženklais „Už nuopelnus“.

N. Šertvytienė aktyviai dalyvauja pasaulio ukrainiečių organizacijų

to memorialo po atviru dangumi. 2016 m. „Atminimo akmenys“ atidengti 4 miestuose nužudytiems Lietuvos gyventojams – žydams ir romams – atminti.

„Tautų dialogo“ apdovanojimas skiriamas už nuopelnus veikiant tautinių bendruomenių integravimo,

aiškinanti islamiškų šalių kultūrinės ir politinės patirtis.

Religijų įvairovės apdovanojimas skiriamas asmeniui, organizacijai, idėjai ar projektui, kuris prisidėjo prie religijos laisvės principo įtvirtinimo ir sklaidos bei religijų įvairovės pažinimo ir priėmimo skatinimo Lietuvoje

Įvertintas žiniasklaidos vaidmuo

Žiniasklaidos balso apdovanojimas skirtas Kristinai Aksamitaitei, 15min naujienų portalo žurnalistei ir redaktorei – už lygybės ir įvairovės skatinimą rašant lyčių lygybės, romų integracijos, smurto prieš moteris mažinimo ir kitomis žmogaus teisių temomis.

Žiniasklaidos balso apdovanojimui taip pat nominuoti :

Beata Tiškevič – už atsivėmimą, rūpestį ir jautrumą socialinės nelygybės, ypač moterų teisių, klausimams. Savo socialiniuose tinkluose, radijo laidose, televizijoje Beata nuolat garsiai pasisako už visapusišką įvairovę;

Daumantė Baranauskaitė – už kokybišką ir faktais grįstą informaciją romų integracijos klausimais. Už supratingumą ir pagarbos puoselėjimą romų tautybės žmonėms. Daumantė žmogaus teisių klausimais aktyviai rašo žmogaus teisių portale manoteises.lt.

Žiniasklaidos balso apdovanojimas skiriamas žiniasklaidos atstovams, kurie savo darbu, veiksmu ar

iniciatyva skatina asmenų lygybę ir įvairovę visuomenėje bei gina žmogaus teises.

Apdovanotas po mirties

Gyvenimo nuopelnų apdovanojimu įvertintas pernai miręs filosofas, kultūros kritikas, buvęs Europos Parlamento narys, žymus žmogaus teisių gynėjas, Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Leonidas Donskis.

Gyvenimo nuopelnų apdovanojimas skiriamas už gyvenimo nuopelnus žmogaus teisių srityje, asmeniui, kurio aktyvūs ir iniciatyvūs veiksmai prisidėjo prie lygybės, įvairovės ir tolerancijos idėjų skatinimo ir puoselėjimo.

Kitos nominacijos

Be apdovanojimų minėtose nominacijose, apdovanojimai skiriami ir žemiau išvardintose nominacijose:

Lyčių lygybės – už nestereotipinio požiūrio į moteris ir vyrus sklaidą ir įtvirtinimą visuomenėje;

Įveiktos kliūtys – už fizinės, socialinės, kultūrinės, požiūrio ir/ar kitokios kliūtys sėkmingą įveikimą užtikrinant žmonių su negalia orų gyvenimą ir dalyvavimą visuomenėje.

„Geriausias amžius – mano amžius“ – už iniciatyvą, skatinančią realizuoti savo potencialą ir tikslus darbe, laisvalaikiu ar užsiimant visuomenine veikla, nepaisant stereotipų apie jauną ar vyresnį amžių.

Metų proveržio – už plačiai nu-

skambėjusį ir prie įvairovės ir lygybės skatinimo visuomenėje prisidėjusį poelgį, darbą, iniciatyvą, kūrinį ir panašiai;

Vaivorykštės – už nuopelnus LGBT* teisių atstovavimo srityje, mažinant homofobijos, transfobijos ir bifobijos daromą žalą bei skatinant LGBT atvirumą ir didesnę integraciją į visuomenę;

Norvegijos Karalystės ambasados „Už pilietinės visuomenės stiprinimą“ – už pilietinės visuomenės stiprinimą, pilietinio aktyvumo skatinimą ir prisidėjimą prie efektyvaus socialinių problemų sprendimo Lietuvoje.

„Jūs – Lietuvos elitas“

Sveikindama susirinkusius nevyriausybinę organizacijų atstovus, visuomenininkus ir aktyvistus, Lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė juos vadino tikruoju Lietuvos elitu. „Jūsų indėlis, jūsų paliktas pėdsakas valstybėje daro ją stipresnę ir gražesnę“, - ceremonijoje sakė ji.

Nacionalinių lygybės ir įvairovės apdovanojimų laureatams buvo įteiktos menininko Viktoro Dailidėno kurtos stiklo statulėlės – stikliniame stačiakampyje pavaizduotas delno išspaudas, simbolizuojantis žmogiškumą, vienybę ir kiekvieno žmogaus unikalumą.

TBN inf.

*LGBT yra santrumpa, kuria apibūdinamos lesbietės, gėjai, biseksualūs ir transseksualūs žmonės.

„Tautinių mažumų švietimas ir mokslas Europoje: vakar, šiandien, rytoj“

Balandžio 6-8 d. Vilniaus lenkų kultūros namuose vyko Lietuvos lenkų mokslininkų draugijos surengta tarptautinė tarpdisciplininė mokslinė konferencija „Tautinių mažumų švietimas ir mokslas Europoje: vakar, šiandien, rytoj“, skirta aptarti tautinių mažumų švietimo ir mokslo Europoje padėtį.

Konferencija, kurioje dalyvavo Lietuvos, Lenkijos, Čekijos akademinių bendruomenės atstovai,

pradėjo Lietuvos lenkų mokslininkų draugijos pirmininkas prof. dr. Hendrikas Malevskis. Savo kalboje jis

supažindino konferencijos dalyvius su draugijos veikla ir pabrėžė, kad ši konferencija – tai diskursas apie tautinių mažumų švietimą ir mokslą istoriniame kontekste. Profesorius kvietė konferencijos dalyvius ne tik kalbėti apie rimtus dalykus, bet ir išgirsti bei suprasti vieniems kitus.

Konferencijos dalyvius sveikino Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis, Lenkijos ambasadorius Lietuvoje Jaroslavas Čiubinskis, Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorė dr. Vida Montvydaitė, Seimo narys, Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos frakcijos atstovas Jaroslavas Narkevičius.

Seimo Pirmininkas V. Pranckietis pažymėjo, kad Lietuvos lenkai sudaro vieną procentą visų užsienio valstybėse gyvenančių lenkų ir patvirtino, jog Lietuva didžiuojasi kiekvienu savo valstybės piliečiu.

Lenkijos ambasadorius J. Čiubinskis pabrėžė, kad šalys turi ginti tautinių mažumų teises tarptautinėje arenoje, nes tautinės mažumos praturtina valstybę, kuri savo ruožtu turi užtikrinti darnų visos savo visuomenės sugyvenimą.

Tautinių mažumų departamento direktorė dr. V. Montvydaitė pažymėjo, kad ši konferencija yra verta plataus visuomenės dėmesio ir pabrėžė, jog Lietuvos tautinių mažumų mokyklos yra visos švietimo sistemos dalis.

„Mūsų valstybė rėmė ir remia visų tautinių mažumų siekį išsaugoti savo kultūrą, pažinti savo šalies istoriją. Lietuvoje įgyvendinamos priemonės padeda tautinėms mažumoms palaikyti bei išsaugoti tautinį ir kultūrinį savitumą daugiatautėje ir daugiakultūreje Lietuvos visuomenėje bei sėkmingai integruotis į visuomeninį ir politinį gyvenimą“, – kalbėjo direktorė.

Ji išreiškė viltį, kad konferencija suteiks gerą progą ieškoti būdų, kaip

gerinti tautinių mažumų švietimą ir integracijos procesą.

Seimo narys J. Narkevičius pažymėjo, kad lenkų tautinei mažumai Lietuvoje yra suteiktos geriausios sąlygos, lyginant jas su lenkų tautinės mažumos padėtimi kitose šalyse. Jis paragino atskirti „tautinių mažumų“ ir „tautinių bendrijų“ sąvokas, nes tarptautinėje teisėje požiūris į tautines mažumas yra daug platesnis nei į tautines bendrijas.

Apie tautinių mažumų švietimą ir mokslą konferencijos pranešėjai kalbėjo gana plačiai: nuo tautinių mažumų švietimo atstovaujamosiose šalyse apžvalgos, ryškiausių asmenybių pristatymų iki įvairių statistinių duomenų analizės ir tarptautinių dokumentų bei tarptautinių išpaieigojimų tautinių mažumų srityje įgyvendinimo aptarimo.

Kalbėdami apie Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvenciją, pranešėjai pripažino, kad į jos rekomendacijas šalys reaguoja ir stengiasi tas rekomendacijas įgyvendinti, nors ir susiduriama su tam tikrais sunkumais. Pavyzdžiui, Latvijoje švietimas yra gana aiškiai padalytas į mokymą latvių ir rusų kalbomis. Estijoje susirūpinimą kelia menkas bendravimas tarp mokyklų tautinių mažumų ir estų mokomosiomis kalbomis moksleivių. Estijos bei Latvijos tautinių mažumų mokyklose trūksta mokytojų.

Kalbėdami apie Europos Tarybos standartus tautinių mažumų švietimo srityje ir jų įgyvendinimą posovietinėse ne Europos Sąjungos šalyse, pranešėjai pastebėjo, kad nors šios šalys yra ratifikavusios Tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvenciją, jose gyvenančių tautinių mažumų padėtis nėra pakankamai gera, mažėja tautinėms mažumoms save priskiriančių žmonių skaičius. Šiose šalyse aktualus gimtosios kalbos mokėjimo klausimas – jaunoji karta dažnai renkasi valstybinę kalbą, o gimtąją kalbą vartoja siaurame šeimos ar draugų rate. Pažymėta, kad Rusijoje tautinių mažumų padėtis yra itin prasta, ypač

švietimo srityje. Net pati gausiausia – Rusijos ukrainiečių tautinė mažuma – neturi mokyklų ukrainiečių mokykliniai kalba. Azerbaidžane, anot pranešėjų, yra bandoma dirbtiniu būdu mažinti tautinių mažumų skaičių arba jos tiesiog yra ignoruojamos. Gruzijoje yra stebima tautinių mažumų diskriminacija dėl kalbos, o tai lemia tautinių grupių pasirinkimą tarpusavyje kalbėti rusų kalba.

Atkreiptas dėmesys, kad ne visos posovietinės ne Europos Sąjungos šalys ratifikavo Europos regioninių arba mažumų kalbų chartiją. Šį dokumentą yra ratifikavusios tik Armėnija ir Ukraina. Pažymėta, kad pozityvių poslinkių, sprendžiant tautinių mažumų klausimus, matyti europinį kelią pasirinkusiose šalyse: Moldovoje, Ukrainoje, iš dalies Gruzijoje.

Konferencijos metu pristatyta Lietuvoje vykdyta apklausa apie gimtosios kalbos vartojimą giminėse ir kalbos vertinimą. Šios apklausos, kurioje dalyvavo respondentai iš gausiai tautinių mažumų gyvenamų Lietuvos regionų, duomenys parodė, kad šiuose regionuose lietuvių kalbos vartojimas auga – vaikai ir vaikaičiai, lyginant su tėvais ir seneliais, lietuvių kalbą vartoja dažniau. Rusų kalbos vartojimas išlieka stabilus. Tuo tarpu lenkų kalbos vartojimas palaipsniui menksta: jei seneliai vartojo lenkų kalbą, tai anūkai ja kalba vis rečiau, o dažniausiai lenkų kalba nustojama kalbėti, jei ja nekalba sutuoktinis. Apklausa parodė, kad įvairaus amžiaus respondentai apie Lietuvos lenkų kalbą atsiliepia panašiai: ji vertinama kaip „vietinė“, „kitokia“ nei Lenkijos lenkų kalba, taip pat tai yra kalba, kuri vartojama siaurame šeimos ar draugų rate. Gimtąją lenkų arba rusų kalbą respondentai įvertino kaip sau artimiausią kalbą, o valstybinę – lietuvių – kalbą, net ir lietuviškai nekalbantys respondentai, įvertino kaip būtiniausią.

Žvelgdami į Lietuvos lenkų švietimą tarpukario ir sovietiniu laikotarpiu, konferencijos pranešėjai

pažymėjo, kad lenkų tautinė mažuma neišvengė izoliacijos, asimiliacijos ir rusifikacijos. Atkreiptas dėmesys, kad menamuojų laikotarpiu lenkų kalbos vartojimą geriausiai sugebėjo išlaikyti lenkai katalikai.

Konferencijos metu taip pat kalbėta apie lenkų švietimą Baltarusijoje. Pažymėta, kad po 1948 m., kuomet Gardine buvo likviduota paskutinė lenkų mokykla, švietimas lenkų kalba Baltarusijoje sunyko, nors galimybės vykdyti švietimą tautinių mažumų

kalbomis buvo – TSRS konstitucijos 33 str. leido mokytis gimtosios ir gimtąja kalba. Tik nuo 1988 m. galima kalbėti apie lenkiškų mokyklų Baltarusijoje atgimimą: ėmė veikti lenkų kalbos būreliai, aktyvią veiklą pradėjo vykdyti A. Mickevičiaus draugija, kuri 1999 m. buvo performuota į Baltarusijos lenkų sąjungą. 1996 m. įkurta nauja organizacija – Mokytojų draugija, įsteigtos dvi mokyklos lenkų mokomąja kalba, kuriose mokiniai mokosi lenkų kalbos ir istorijos. Vis

dėlto pažymėta, kad Baltarusijos vyriausybė tautinių mažumų švietimui skiria minimalias lėšas, nors valstybės pagalba tautinių mažumų kultūros ir tapatybės puoselėjimui garantuojama.

Konferencijoje taip pat buvo prisimintos Lietuvai ir Lenkijai svarbios asmenybės bei jų darbai, kalbėta apie vaikų literatūros, poezijos lenkų kalba svarbą ugdant ir formuojant vaiko požiūrį bei savimonę.

Tautinių mažumų departamento
informacija

Priskėlimo šventė subūrė įvairių konfesijų atstovus

Gilias istorines šaknis turinčios daugelio konfesijų atstovų draugiško sugyvenimo tradicijos Lietuvoje, Vilniuje įgyja naujas formas.

Balandžio 22 d. kartu švęsti Atvelykį Tautinių bendrijų namuose susirinko krikščioniškų konfesijų atstovai: katalikų, ortodoksų (stačiatikių), graikų apeigų katalikų, liuteronų evangelikų, Naujosios apaštalų bažnyčios, Armėnų apaštališkosios bažnyčios. Šiomet tokiam susibūrimui paskatino ir ta aplinkybė, kad Vakarų ir Rytų krikščionių Velykų laikas sutapo. Kitą kartą tokia diena bus po aštuonerių metų.

Iškilmingą renginį pradėjo Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė Gunta Rone. Ji suteikė žodį stačiatikių kunigui djakonui Vitalijui, Naujosios apaštalų bažnyčios kunigui Janui Drevnickui. Buvo kviesti ir kitų konfesijų šventikai, bet dėl svarbių priežasčių negalėjo atvykti.

Bendra malda įvairiomis kalbomis suvienijo susirinkusius, liudijo, kad nežiūrint kultūrinių, kalbinių skirtumų mus vienija amžinosios vertybės. Apie jas, prieš kurias nublanksta smulkūs, greitai praeinantys, laikini dalykai, giliai Priskėlimo šventės prasmę kalbėjo šventikai.

Šventės dalyvius sveikino Tautinių

Apie ukrainiečių šv. Velykų šventimo tradicijas pasakojo Vilniaus ukrainiečių bendrijos narys Michailo Maksymjukas. Šalia - Tautinių bendrijų tarybos pirmininkė G. Ronė

mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorė dr. Vida Montvydaitė, palinkėjusi visiems susirinkusiems, jų šeimų nariams stiprybės, sveikatos, suvokti mums duoto gyvenimo prasmę, savo pašaukimą ir pareigą jame.

Apie savo tautų šv. Velykų šventimo tradicijas bei papročius renginyje pasakojo Lučija Bartkienė (rumunai-moldavai), Michailo Maksimjukas (ukrainiečiai), Marija Rubaževičienė (vengrai), Ruslanas Arutiunianus (ar-

mėnai), Ervinas Peteraitis (vokiečiai).

Stalus puošė šventinai valgiai, kuriuos palaimino stačiatikių kunigas djakonas Vitalijus. Patiekalų įvairovė, skonis liudijo, kiek daug puikių kulinarijų yra tarp tautinių bendrijų. Beje, ne tik moterų, bet ir vyrų. Šeštadienio popietė tapo įvairių konfesijų atstovų bendrystės, malonaus bendravimo švente.

Atvelykio šventę surengė Tautinių bendrijų taryba ir Tautinių bendrijų namai.

TBN inf.

Tarptautinėje konferencijoje – Baltijos šalių tautinių mažumų istorija, dabartis, perspektyvos

Kokia šiandien tautinių mažumų padėtis Baltijos šalyse? Kaip jos pačios vertina savo istoriją? Kokias mato perspektyvas gyvenamose šalyse? Šie klausimai buvo svarstomi kovo 31 d. Tautinių bendrijų namų surengtoje tarptautinėje konferencijoje „Tautinės mažumos Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje: istorija, dabartis, perspektyvos“.

Tautinių bendrijų namų direktorė Alvida Gedaminskienė, pradėdama konferenciją, pažymėjo, kad tautinės mažumos, jų organizacijos yra sukaupusios turtingą savo įvairiapusiškos veiklos patirtį. Todėl svarbu ją apbendrinti, paskleisti, pritaikyti ateityje.

Pranešimą apie tautinių mažumų padėtį Lietuvoje skaitė Tautinių mažumų departamento prie LRV Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė. Ji pateikė statistinių duomenų apie tautines mažumas Lietuvoje, nušvietė teisinę bazę, galimybę mokytis gimtąja kalba, neformalaus švietimo tinklą.

„Skaitlingoms tautinių mažumų organizacijoms departamentas teikia finansinę paramą, rengia seminarus, mokymus. Eilę metų vykdomas konkursas už tarpkultūrinio dialogo skatinimą, antrus metus paskelbtas baigiamųjų mokslo darbų tautinių mažumų tematika konkursas. Prie departamento kaip jo patariamoji institucija veikia Tautinių bendrijų taryba. Nemažą darbą atlieka departamento viešosios įstaigos“, - kalbėjo R. Paliukienė.

Lietuvos tautinės bendrijos veiklą pilietinės visuomenės kūrimo procesuose nagrinėjo Lietuvos azerbaidžaniečių draugijos pirmininkas, Tautinių bendrijų tarybos narys Mahiras Gamzajevas. Tautinis atgimimas, prasidėjęs 1987 m., paskatino tautines

Konferencijos metu

mažumas vienyti, jungti, atsigrežti į savo istorines šaknis. Šio kelio etapai – Baltijos kelias, Lietuvos tarptautinė koordinacinė asociacija, kuri veikė iki 1992 m. ir kurios veikloje dalyvavo per 80 įvairių tautinių mažumų atstovų. M. Gamzajevu nuomone, ji mūsų šalyje buvo vienintelė struktūra, telkusi ir vienijusi tautines mažumas, siekusi Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo bei demokratinės, pilietinės visuomenės formavimo.

Kalbėdamas apie šiandieninę padėtį, pranešėjas pažymėjo, kad tautinių mažumų politika – tai ne vien tik meno saviveiklos kolektyvų, vaikų piešinių konkursų ir kitų panašių projektų finansavimas. „Tautinių mažumų politika tampriai susijusi ir su šalies nacionalinio saugumo bei užsienio politikos klausimais“, - sakė M. Gamzajevas.

Kaip teigimą aplinkybę pažymėjęs įkurtą Tautinių mažumų departamentą, jis teigė esant nepatenkinamai padėčiai, kad jau aštunti metai kaip nėra Tautinių mažumų įstatymo.

Kodėl Lietuvoje nėra Tautinių mažumų įstatymo buvo aiškinama ir Lietuvos armėnų bendrijos valdybos nario, Tautinių bendrijų tarybos nario

Ruslano Arutiuniano pranešime.

Tautinės bendrijos praktikuoja įvairias veiklos formas. Štai jau keletas metų įdomiai dirba Lietuvos lenkų diskusijų klubas. Apie tai konferencijoje kalbėjo šio klubo pirmininkas Gžegožas Miloševičius. Klubo misija – diskutuoti aktualiais klausimais, kurie rūpi ne tik Lietuvos lenkams, bet ir lietuviams, apskritai visiems piliečiams, suinteresuotiems santarve, gerais tarpiniais santykiais visuomenėje. Klube, į kurio diskusijas kviečiami mokslininkai, politikai, politologai, svarstomi istorijos klausimai, šiandieninės aktualijos. Demokratinėje aplinkoje, kurioje išklausomos ir gerbiamos įvairios nuomonės, galima rasti raktą į sudėtingų problemų sprendimą, ieškoti kompromisų, teikti siūlymų valdžios institucijoms.

Tautinės bendruomenės, kaip minėta, yra sukaupusios didelę ir įvairią darbo patirtį. Apie tai konferencijoje kalbėjo rumunų-moldavų, totorių, rusų, čečėnų bendruomenių atstovai.

Lietuvos rumunų kultūros bendrijos pirmininkė Lučija Bartkienė apžvelgė bendrijos istoriją, akcijas, kuriomis siekiama išsaugoti tautinę

tapatybę, gimtąją kalbą, būti visaverčiais Lietuvos valstybės piliečiais. Pavyzdžiui, bendrija šiemet jau antrą kartą surengė rumunų kalbos diktantą savo nariams. Į savo veiklą įtraukia jaunimą. Dvasinio susibūrimo vieta tapo Kryžių kalne pastatytas bendrijos kryžius. „Visi bendrijos nariai puikiai moka lietuvių kalbą. Mes palaikome ryšius su mūsų gentainiais Estijoje ir Latvijoje. Tai jie toli gražu ne visi kalba estiškai ar latviškai“, - sakė L. Bartkienė.

Nuo totorių pranešimus skaitė Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos pirmininkas, Pasaulinio Krymo totorių kongreso generalinio sekretoriaus pavaduotojas, Mykolo Romerio universiteto profesorius dr. Adas Jakubauskas ir Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pirmininkė, Tautinių bendrijų tarybos narė, Vilniaus universiteto docentė dr. Galina Miškinienė.

Pasak prelegentų, tai viena iš pačių seniausių tautinių bendruomenių Lietuvoje. Šiemet sukanka 620 metų nuo pirmųjų totorių įsikūrimo mūsų krašte. Per ilgus šimtmečius jie patyrė ir pakilimo, ir nuosmūkio periodus, prarado gimtąją kalbą, tačiau sugebėjo išsaugoti tapatybę, religiją. Šiandien totoriai – aktyvūs visuomenės nariai. Pagal išsilavinimo rodiklius jie nenusileidžia lietuviams. Mažoje totorių

bendruomenėje – dešimt mokslo daktarų. Pasitinkant jubiliejų bus surengta ne viena mokslinė konferencija, parodos ir kt. Renginiai vyks Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje ir kitose šalies miestuose.

Antroji pagal skaitlingumą tautinė bendruomenė Lietuvoje – rusai. Apie jos reikalus konferencijoje kalbėjo Lietuvos rusų kultūros fondo pirmininkė Tatjana Michniova. Ji pasidžiaugė, kad mūsų šalyje toliau gyvuoja rusų kultūra. „Tai matyti iš afišų viešose erdvėse, teatrų, koncertų salių repertuaro“, - sakė ji. Aktyviai dirba Rusų kultūros centras, Lietuvos rusų susirinkimas, romano mylėtojų draugija „Melos“, literatūrinis susivienijimas „Logos“. Tačiau, pasak T. Michniovos, bendruomenę jaudina padėtis švietimo srityje. Mokyklose nėra etnokultūros bloko, mažesniuose miestuose nyksta visuomeninės rusų organizacijos.

Mintimis apie Baltijos čėčėnų bendriją dalinosi šios bendrijos pirmininkė, Tautinių bendrijų tarybos narė Aminat Saijeva. Nemažai čėčėnų tautybės žmonių dirbo susivienijime „Mažeikių nafta“, kitose vietose. Bendrija turėjo vaikų ansamblį, minėjo nacionalines šventes, net trijuose miestuose veikė sekmadieninės mokyklėlės. Tačiau tai – jau praeitis. „Per krizę daugelis neteko darbo,

išvyko gyventi į Vakarų šalis. Liko gyvena įvairiose Lietuvos vietose. Mažai vaikų. Apie ansamblį ir kalbos nėra“, - sakė A. Saijeva.

Turiningus pranešimus konferencijoje perskaitė svečiai iš Estijos ir Latvijos.

Estijos tautinių mažumų asociacijos prezidentas Timuras Seifulenais ir Estijos mordvių bendrijos pirmininkė Natalija Jermakova kalbėjo apie kultūrinį darbą. Pavyzdžiui, vien mordvių bendrija organizuoja 15-20 renginių per metus: parodas, tautinių ir Estijos valstybinių švenčių minėjimus, koncertus ir kt. Į kultūrinę veiklą įtraukiami vaikai ir jaunimas. „Nenorime užsikonservuoti savo kultūrinėje erdvėje. Daugelis renginių vyksta kartu su Estijos pilietinėmis organizacijomis, estų etninės kultūros draugijomis“, - sakė N. Jermakova.

Apie Latvijos tautinių mažumų kultūrinę veiklą konferencijoje pranešimus skaitė Latvijos I. Kozakevičiaus tautinių kultūrų bendruomenių asociacijos valdybos pirmininkas, Latvijos armėnų kultūros draugijos vicepirmininkas, Latvijos Jazepo Vytuolio muzikos akademijos profesorius dr. Rafis Charadžanianas ir Latvijos rusų bendrijos „Klasika“ valdybos narys Aleksandras Cvetkovas.

TBN inf.

Parodos stenduose – tautinių bendrijų istorija ir veikla

Gegužės 17 d. Vilniaus savivaldybės antro aukšto fojė atidaryta paroda „Lietuvos tautinės bendrijos: istorijos keliu“, skirtą Lietuvos tautinių bendrijų dienai. Joje pristatyta dvidešimties tautinių bendrijų istorija ir veikla.

Be parodos atidarymo, tautinės bendrijos pristatė savo tautinius kostiumus (nuotr. viršelio 4 p.). Kaip žinia, 2017-ieji metai Lietuvoje paskelbti Tautinio kostiumo metais. Tautinis kostiumas – vienas iš tautos simbolių, etninio tapatumo, nacionalinės kultūros išraiškos forma. Bendrijų atstovai pasakojo apie savo tautinius kostiumus, spalvų, detalių prasmę ir kt.

„Jūsų daug, tad savo įvairovę bei gera nuotaika nušviečiate visą Vilnių. Rūbas yra svarbus tautos identiteto atspindys, todėl džiugu, kad jais pasipuošėte. Man labai svarbu palaikyti glaudų ryšį su Vilniuje gyvenančiomis tautinėmis bendrijomis. Tai įrodo vykdoma dekoratyvinių gatvių lentelių akcija, kuria pagerbiame Vilniuje gyvenančias ar gyvenusias tautas. Vilnius – atviras ir

draugiškas miestas visiems, todėl dėkojame, kad esate“, - atidarydamas parodą sakė Vilniaus meras Remigijus Šimašius.

Parodos atidarymo ceremonijos dalyvius sveikino Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė.

Kaip minėta, paroda atidaryta pasitinkant Tautinių bendrijų dieną, kuri pažymima gegužės 21-ąją. Lietuvos Respublikos Seimas ją kaip atmintiną įteisino 2013 m.

TBN inf.

Klaipėdoje – tautinių mažumų vaikų festivalis

Gegužės 27 – 29 d. uostamiestyje vyko Lietuvos tautinių mažumų sekmadienių mokyklų festivalis, kuriame dalyvavo apie tris šimtus vaikų iš įvairių šalių vietų, o taip pat iš Baltarusijos. Šio festivalio simboliu pasirinkta saulė. Todėl jo pavadinimas – „Tekta teka saulė“.

Tautiniais kostiumais pasipuošę neformaliojo ugdymo įstaigų auklėtiniai ir pedagogai dalyvavo eisenoje miesto centre. Čia įrengtoje scenoje savo meną demonstravo keturiolikos tautybių atstovai. Vėliau festivalis ir edukaciniai užsiėmimai tęsėsi mokinių poilsio stovykloje „Pasaka“ Giruliuose.

„Mes esame stiprūs tu, kad esame skirtingi, o tuo pačiu ir vieningi. Kalbėdami savo gimtosiomis kalbomis, mes turime tai, kas mus vienija – tai yra mūsų valstybė, kurios piliečiais mes esame. Ir Klaipėda yra puikus pavyzdys, kur įvairių tautybių žmonės geba būti viena didele gražia šeima“, - sveikindamas šventės dalyvius kalbėjo miesto meras Vytautas Grubliauskas.

„Čia pristatoma Lietuva, kurią galbūt ne visi pažįsta. Mūsų šalyje gyvena 154 tautybių žmonės. Šiandien

Šventinė eiseną

koncerte mes matysime šokančius ir dainuojančius vaikus, pasipuošusius skirtingais kostiumais. Ir jie visi yra mūsų vaikai, Lietuvos vaikai. Tai ir yra šios šventės vertė ir prasmė“, - sveikinimo kalboje teigė Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorė dr. Vida Montvydaitė.

Tautinių mažumų neformaliojo

ugdymo įstaigų festivalius rengia Tautinių mažumų departamentas, bendradarbiaudamas su vietos savivalda bei nevyriausybinėmis organizacijomis. Kasmet jis vyksta skirtingose šalies vietose. Šiomet šventė organizuota drauge su uostamiesčio savivaldybe bei Klaipėdos tautinių kultūrų centru. Tai penkioliktasis festivalis, kuris rengiamas nuo 2002-ųjų metų.

TBN inf.

Romai Lietuvoje – daugėja mokyklą lankančių vaikų, mažėja taboro gyventojų

Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės antrą kartą pateikė ataskaitą Europos Komisijai dėl romų integracijos priemonių įgyvendinimo.

Ataskaita parengta atsižvelgiant į 2013 m. Europos Tarybos paskelbtą rekomendaciją dėl efektyvių romų integracijos priemonių Europos Sąjungos šalyse narėse, skirtą skatinti nacionalinių romų integracijos strategijų įgyvendinimą ir didinti inte-

gruotų politikos priemonių socialinei įtraukčiai efektyvumą. Rekomendacijoje numatytos priemonės apima švietimą, integraciją į darbo rinką, teises į būstą įgyvendinimą, sveikatos apsaugą, nediskriminaciją, moterų ir vaikų apsaugą, skurdo mažinimą, įgalinimą.

Kasmetinėje ataskaitoje įvertintas romų integracijos į Lietuvos visuomenę 2015-2020 m. plano priemonių įgyvendinimas 2016 m., pateikta romų situacijos Lietuvoje apžvalga,

pristatyti svarbiausi 2016-ųjų metų pasiekimai ir iššūkiai.

2016 m. romų situacija Lietuvoje pastebimai gerėjo: įvedus privalomąjį priešmokyklinį ugdymą, daugėja mokyklą lankančių romų vaikų, vis daugiau romų pasinaudoja profesinio mokymo galimybėmis. Romų vaikai yra įtraukiami į ankstyvojo ugdymo edukacinius užsiėmimus asmens higienos ir sveiko gyvenimo būdo temomis. Mažėja romų, gyvenančių Kirtimų gyvenvietėje, skaičius

(2006 m. – 497 žmonės, 2016 m. – 247.)

2016 m. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos vyresnieji patarėjai pagal poreikį konsultavo lygių galimybių ir nediskriminavimo klausimais dėl galimos romų diskriminacijos. Tarnyba atliko 5 tyrimus dėl galimos diskriminacijos romų tautybės pagrindu: išūrti 4 skundai, 1 tyrimas atliktas Lygių galimybių kontrolierės iniciatyva.

Romų kultūra ir istorija 2016 m. sulaukė visuomenės susidomėjimo: balandį Vilniuje vyko koncertas, skirtas Tarptautinei romų dienai; gegužės mėnesį Šiaulių kultūros centre surengtas romų jaunimo festivalis „Tambūrinas“; visuomenė galėjo susipažinti su romų kultūros paveldu

ir kituose panašiuose renginiuose. Atkreiptas dėmesys į Antrojo pasaulinio karo metu vykusį romų holokaustą: rugsėjo 13 d. Lietuvos žmogaus teisių centro iniciatyva Panevėžyje įmontuoti keturi „Atminimo akmenys“, primenantys Holokausto metu persekiotus romus.

2016 m. buvo pradėtas projektas „Dirbkime kartu su romais – naujos darbo galimybės ir iššūkiai“, kurį įgyvendina VšĮ „Romų visuomenės centras“ su partneriais. Planuojama, kad projekto veiklose iš viso dalyvaus 300 asmenų; po projekto pradės ieškoti darbo, mokytis arba dirbti, įskaitant savarankišką darbą, 40 proc. visų jo dalyvių.

Vilniaus miesto savivaldybė 2016 m.

parengė ir pradėjo įgyvendinti Vilniaus (Kirtimų) romų taboro bendruomenės integracijos į visuomenę 2016–2019 metų programą.

2016 m. Tautinių mažumų departamentui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės pradėjus įgyvendinti projektą „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“, penkiose Lietuvos savivaldybėse darbą pradėjo apmokytieji romų bendruomenių atstovai – tarpininkai tarp vietinių romų bendruomenių ir savivaldybių institucijų. Didelis dėmesys projekto metu skiriamas romių įgalinimui. Projekto veiklos tęsiamos 2017 m.

Tautinių mažumų departamento prie LRV informacija

Po lietuvių kalbos ir kultūros skėčiu

Gegužės 18 d. Lietuvos mokslų akademijos Didžiojoje salėje vyko literatūriniai skaitymai „Po lietuvių kalbos ir kultūros skėčiu“. Ši poezijos šventė vyko jau trečius metus iš eilės. Pradėta 2015-aisiais ji tapo neatsiejama „Poezijos pavasario“ dalimi.

Literatūriniuose skaitymuose dalyvavo per dvidešimt įvairių šalių atstovų. Lietuvių poetų eiles skaitė užsieniečiai, gyvenantys Lietuvoje, iš Afganistano, Albanijos, Armėnijos, Baltarusijos, Kinijos, Egipto, Gruzijos, Ukrainos, Lietuvos, Azerbaidžano, Pakistano, Rusijos, Libijos, Turkijos, Sirijos, JAV, Uzbekijos, Prancūzijos, Olandijos. Beje, renginys yra atviras visiems norintiems dalyvauti. Jame taip pat dalyvavo ir Tautinių bendrijų namų Valstybinės kalbos kursų klausytojai.

Kaip teigė projekto koordinatore Živilė Jankauskaitė, tokio pobūdžio renginiai naudingi pažinimui. Per poeziją galima susipažinti su krašto kultūra, motyvuoti užsieniečius mokytis lietuvių kalbos. Tarp dalyvių yra mokančių kalbėti lietuviškai, dar besimokančių ar nežinančių nė žodžio. Analizuodami eilėraščių užsieniečiai

Literatūriniuose skaitymuose dalyvavo Seyfullahas Cezmi Azaras iš Turkijos (kairėje), Richardas Udesas iš Olandijos ir Ahmad Almadanis iš Sirijos.

išmoksta naujų žodžių. Be to, tai puiki proga susirasti naujų draugų.

Be to, bendravimas prasideda gerokai anksčiau – organizuojami įvairūs užsiėmimai, vakarienės lietuvių šeimose, ekskursijos Prezidentūroje, Seime.

„Neseniai važiuovome į Kėdainius sodinti ažuoliukų, kiekvienas galėjo pakabinti savo vardo kortelę, tarsi palikti dalelę savęs, priminimą apie save. Tokia teigiama socializacijos ypatybė, juk būti užsieniečiu svečioje šalyje nėra lengva“, – teigė Ž. Jankauskaitė.

Kita vertus, kaip teigė Ž. Jankaus-

kaitė, keičiasi ir pačių lietuvių požiūris į užsieniečius. Bendradarbiaudami jie susipažįsta su įvairių kultūrų žmonėmis, jų tradicijomis, taip plečiamas akiratis.

Meninę programą atliko Vilniaus lietuvių namų kamerinis choras ir Vilniaus Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos atlikėjai.

Literatūrinius skaitymus organizavo Baltijos ir Turkijos kultūros akademija („Balturka“). Tautinių bendrijų namai – renginio partneris.

TBN inf.

Klaipėdoje – ukrainiečių kultūros ir buities muziejus

Gegužės 29 d. Klaipėdos ukrainiečių kultūros ir švietimo centro „Rodyna“ patalpose atidarytas ukrainiečių kultūros ir buities muziejus.

Lidia TRIGUB

Atidarymo metu kalbėjusi ukrainiečių kultūros ir švietimo centro „Rodyna“ pirmininkė Lidia Trigub papasakojo muziejaus sukūrimo istoriją ir aktualumą. Muziejaus atidarymo šventę linksmomis ir lyrinėmis dainomis papuošė ansamblių „Rušničiok“ (vadovė Natalja Urnikienė) ir „Kalyna“ (vadovė Dina Mataitienė) pasirodymai. Renginio svečiai – žydų bendrijos pirmininkas Feliksas Puzemskis, totorių bendrijos „Nur“ pirmininkas Ilfir Gibadullin, Tautinių kultūrų centro kultūrinės veiklos vadybininkė Tatjana Volkova, mokytoja ir slavų kultūros muziejaus įkūrėja Lidija Anochina – pasveikino ukrainiečių bendruomenę šio reikšmingo įvykio proga.

Jaukiame ir saulėtame muziejuje lankytojams pristatomi ukrainiečių buities senoviniai ir šiuolaikiniai daiktai, tautiniai rūbai. Tarp neįkainojamų

Klaipėdos ukrainiečių bendruomenės nariai ir jų bičiuliai muziejuje

eksponatų ypatingą vietą užima iš įvairių Ukrainos regionų atvežtos ukrainiečių tautinės palaidinės, kurioms jau daugiau nei 150 metų. O žymieji puodai-dvyniai, kokuose nešdavo pietus šienploviams į laukus, jau net muziejuose Ukrainoje tapo retenybe.

Muziejaus eksponatai

Atskirą sieną užima liaudies meistrų šedevrai – rankšluosčiai (*rušniki*), kurių raštuose galima pamatyti Polesjės, guculų, Podolsko, Galicko meistrų siuvinėjimo ypatumus. Ir, aišku, kaip ir kiekviename ukrainietiška muziejuje, ypatinga vieta tapo ukrainiečių namo (*chata*) kampelis, kurio centre – ukrainietiška krosnis. Ją žymiaisiais Petrikovkos raštais (*Petrikovskaja rospis*), pritraukiančiais savo grožiu ir nepa-

kartojamumu, išmargino ukrainiečių sekmadieninės mokyklos mokytoja Svetlana Morozova. O ant stalo, ant auksu spindinčios, prieš daugelį metų siuvinėtos staltiesės žvilgsnį traukia ukrainietiškas pyragas (*karavaj*), iškeptas tikrosios ukrainietiškos šeimininkės Veros Chitrajos.

Muziejuje ant sienų, kaip ir tikrajame ukrainietiškame name, yra daug

išsiuvinėtų paveikslų, ikonų, o ant stendų – keramika iš balto ir raudono molio. Verti dėmesio ir ukrainiečių tautiniai batai, pasiūti liaudies meistro Olego Zemnuchovo iš Žitomiro, ir ukrainiečių meistrų, kasmet dalyvaujančių kalvių festivalyje Klaipėdoje, kalvystės darbai.

Kartu su muziejumi centre „Rodyna“ atidaryta ukrainiečių liaudies

tapybos darbų paroda „Pasakiškas ukrainiečių tapybos pasaulis“, kurią parengė talentinga dailininkė Roksolana Dudka iš Poltavos. Šie ryškūs ir saviti paveiksai papildė muziejaus ekspoziciją.

Tikimės, kad ukrainiečių kultūros ir buities muziejus taps tautiečių, miesto visuomenės ir svečių lankytina vieta.

„Neįsivaizduoju savo gyvenimo be dainos“

Rima Kazėnienė, Kauno G. Deržavino rusų literatūros klubo pirmininko pavaduotoja, klubo ansamblio „Melodija“ vadovė ir solistė. Rašo eiles. Klubo susirinkimai, vakarai, ansamblio repeti-cijos, koncertai, išvykos... Rima visur suspėja.

Galimas SITDYKOVAS

Kiek save prisimena – dainuoja

Rima gimė Urale, Sverdlovsko srityje (dabar – Jekaterinburgas). Dar vidurinėje mokykloje atsiskleidė jos gebėjimai kultūrinei veiklai. Mokykloje Rimai teko organizuoti populiarius taisy laikais linksmųjų ir išradingųjų klubus.

Po vidurinės mokyklos dirbo gamykloje, mokėsi, baigė Sverdlovsko industrinę-pedagoginę mokyklą. Kur nedirbo ar nesimokė, Rima niekur nesiskyrė su daina.

„Dainavimas yra mano prigimtis. Dainuoju nuo tada, kiek save prisimenu, nuo pat ankstyvos vaikystės ir nei-sivaizduoju savo gyvenimo be dainos. Potraukį dainai tikriausiai paveldėjau iš mamos. Ji buvo labai talentinga, turėjo gražų balsą – soprano“, - apie savo pirmuosius bandymus dainuoti pasakoja Rima.

Rima anksti pradėjo dainuoti scenoje. Kartu su mama dalyvavo kultūros namų chore, ansamblyje. Rima ruošėsi tapti diplomuota atlikėja. Buvo įstojusi į muzikos mokyklą, bet jos nebaigė.

„Mama dirbo statybose. Teko dažnai keisti gyvenamąją vietą. Tai ir

sutrukdė baigti muzikos mokyklą“, - teigia moteris.

Bet R. Kazėnienė per daug dėl to nesikremta. Pasak jos, svarbiausia yra talentas, duotas iš prigimties ir darbštumas. „Žinau diplomuotų muzikų, kurie neturi pašaukimo muzikoje. Tokiu atveju diplomas duoda tik teisę dirbti muzikantu, bet neduoda rezultato. Trūksta dvasingumo“, - įsitikinusi dainininkė.

Keliaudama su mama iš vietos į vietą, Rima nežinojo, kad didžiausia jos kelionė dar prieš akis. 1983 m. ji, sukūrusi šeimą, iš tolimojo Uralo persikėlė gyventi į Lietuvą.

Daina atvedė į kultūros centrą

Noras dainuoti Rimą lydėjo visada, tačiau Kaune tam iš pradžių paprasčiausiai nelikdavo laiko. Maži vaikai, darbas Radijo gamykloje. Atsiradus konkurencijai, Radijo gamykla bankrutavo. Rima neteko darbo. Bet, kaip sakoma, nėra to blogo, kad neišeitų į gera. Atsirado daugiau laisvo laiko. Rima ėmė dairytis, kur įgyvendinti savo svajonę dainuoti.

„Viena draugė man patarė kreiptis į Kauno rusų kultūros centrą „Mokslas – Šviesa“. Pirmas klausimas, kurį

R. Kazėnienė

man uždavė atvykus, buvo: kaip aš dainuoju. Padainavau vieną dainą, man žinomą iš jaunystės dienų. „Ooo, jūs esate tikra solistė“, - pagyrė mane.

Rimos gyvenime prasidėjo naujas dainavimo etapas. Ji pasiūlė organizuoti ansamblį. Taip gimė ansamblis „Russkaja pesnia“. Naujame kolektyve greit pastebėjo ir moters organizacinius gebėjimus. Rimą išrinko choro ir ansamblio seniūne, o paskui ir valdybos nare.

Tačiau Rima nesustojo, siekė didesnių aukštumų. Ji repetavo su Tatjana Vilčinskienė, buvusia Kauno muzikinio teatro atlikėja, studijavo vokalą Kauno Juozo Gruodžio konservatorijoje dėstytojos Gerutės Salomėjos Stračkaitytės klasėje. O 2010 m. spalį R. Kazėnienė surengė savo pirmąjį solinį koncertą. Kaip solistė ir kartu su ansambliu ji dalyvavo rusų kultūros dienose Vilniuje, koncertavo kituose miestuose, daugelyje tautinių bendrijų renginių. Per keletą metų Rima surengė aštuonis solinius koncertus.

Rašo eiles

R. Kazėnienė, be dainavimo, dar rašo ir eiles. Kaune aktyviai veikia G. Deržavino rusų literatūros klubas. Klubas rengia kūrybos vakarus, leidžia almanachus. Viename iš jo numerių buvo išspausdintos Rimos eilės.

2011 m. Rima įstojo į Tarptautinę rašytojų ir publicistų asociaciją, kurios poezijos rinkiniuose buvo spausdinami R. Kazėnienės eilėraščiai. Jos poezija kupina savotiško lyrizmo, pilietiškumo, meilės Tėvynei. Pagal Rimos eiles galima kurti dainas, kadangi daug eilėraščių turi savo melodiją.

Įnešė naujų vėjų

Istojusi į G. Deržavino rusų literatūros klubą, Rima įnešė naujų vėjų. Ji pradėjo dainuoti klubo renginiuose: almanachų, knygų sutiktuvėse, kurios vyko įvairiose Kauno kultūros įstaigose. O kodėl klubas negalėtų turėti savo ansamblio? Eilės ir daina – neatsiejami dalykai. 2013 m. rudenį Rima subūrė ansamblių „Melodija“. Ji

pati sudarinėjo repertuarą, įrašinėjo fonogramas, kūrė renginių scenarijus, darė kostiumų brėžinius.

Klubo veikloje atsirado naujų spalvų. Ji tapo patrauklesnė. Kasmet rengiami poezijos ir muzikos vakarai, skirti poeto G. Deržavino ir klubo įkūrėjo Michailo Kačanovo atminimui. Žiūrovai gerai įvertino renginius, skirtus rusų poetų Michailo Lermontovo, Afanasijaus Feto, Sergejaus Jesenino, Bulato Okudžavos, lietuvių literatūros klasiko Kristijono Donelaičio, minint jo 300-ąsias gimimo metines, kūrybai.

„Klubas yra daugiatautis. Jo renginiuose skamba dainos ir eilės įvairiomis kalbomis: lietuvių, ukrainiečių, baltarusių, rusų, totorių. Jas atlieka taip pat įvairių tautybių atstovai: Rozalija Bakanova, Romualda Andužienė, Ala Krynckė, Eugenija Vazirova, Ala Vazirova, Eugenija Dudko, Tatjana Skakunova. Ilveras Vazirovas kuria renginių filmus, kuriuos galima pažūrėti internete“, - teigia R. Kazėnienė.

Ansamblis „Melodija“, be bendrų klubo renginių, turi ir savo atskirą programą, su kuria įvairiomis progomis koncertavo Kaune, Vilniuje.

Surado savo gentainius

Laikui bėgant, Rima susipažino su Kauno totorių bendrijos nariais. Bendrijoje veikė liaudies dainų vaikų ansamblis „Leisen“. Ansamblio pavadinimas reiškia *Pavasarinis lietutis*.

Mama ją išmokė totorių kalbos. Vasaras mergaitė leisdavo pas močiutę kaime, kur pradėjo dainuoti totoriškas dainas.

„Kaip gi aš galėjau praleisti gali-

mybę dainuoti gimtąja kalba? Ansamblio vadovė Inesa Mažitova maloniai priėmė mane į kolektyvą. Aš savo ruožtu į ansamblių atsivedžiau anūkė Juliją, kuri irgi turi gerą balsą. Tiesą sakant, anūkė iš pradžių nelabai norėjo eiti, dainuoti totoriškai, bet palaipsniui įprato, patiko. Dabar, gyvendama užsienyje, labai patenkinta, kad gavo dainavimo patirties“, - džiaugiasi ir Julijos senelė.

O pati Rima ir ansamblis „Leisen“ daugybę kartų dalyvavo įvairiuose kultūros renginiuose, festivaliuose, kuriuose atliko totorių liaudies dainų. Tai ir Kauno miesto festivaliai „Kultūrų tiltai“, „Hansos dienos“, Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos rengiamos tradicinės totorių tautinės Novrūzo, Sabantujaus šventės, tarptautinis festivalis Lodžėje (Lenkija) ir kt.

Įvertino darbą

Per penkiolika visuomeninės kultūrinės veiklos metų R. Kazėnienė sulaukė gražaus įvertinimo. Namuose ji turi per dvidešimt Padėkos raštų, diplomų, vertingų prizų už dalyvavimą įvairiuose projektuose, kultūros šventėse, festivaliuose.

Pernai minint Tolerancijos dieną, R. Kazėnienė už aktyvią visuomeninę veiklą, bendruomeniškumo stiprinimą, nediskriminavimo ir pagarbos kultūrų įvairovei skatinimą apdovanojta Tautinių mažumų departamento prie LRV Padėkos raštu.

Tačiau didžiausią laimę Rimai suteikia galimybė dainuoti. „Neįsivaizduoju savo gyvenimo be dainos“, - sako ji.

Vilniuje atidengta gatvės lentelė olandų kalba

Nyderlandams minint Karaliaus dieną Vilniuje Olandų gatvėje balandžio 27 d. atidengta dekoratyvinė gatvės lentelė olandų kalba – „Holland straat“.

Ant Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos pastato adresu Olandų g.16

šventiškai atidengta lentelė yra būtent tokio dizaino, koks įprastas Nyderlandų karalystėje, pranešė Vilniaus savivaldybė.

„Džiaugiuosi, kad karališka proga atidengiam

jau 10-ąjį gatvės puošybos elementą kita kalba Vilniuje – tai atviro miesto simbolis ir draugiškumo ženklas visiems čia gyvenantiems ir atvykusiems“, – ceremonijoje sakė Vilniaus meras Remigijus Šimašius.

Miesto vadovas pasidžiaugė, kad Nyderlandų ambasada dovanoja miestui labai daug gražių projektų: nuo 2004 metų apšodina tulpėmis Olandų žiedą, įrengė nemokamą bibliotekėlę Bernardinų sode, pado-

vanojo miestui automobilio formos dviračių stovus, organizuoja mokymus dviračių takų projektuotojams, darnaus judumo ir bendrojo miesto planų rengėjams.

Nyderlandų ambasadorius Bertas van der Lingenas sakė, jog didžiulį jasi dar vienu gražiu projektu ir gatvės pavadinimu olandų kalba, kuris atidengtas būtent ant Vilniaus technologijų ir dizaino kolegijos pastato, kurios bendruomenė glaudžiai

bendradarbiauja su Nyderlandų Karalystės ambasada: grafinio dizaino katedros dėstytojai ir studentai pagal ambasados suformuluotas praktines užduotis kuria įvairius infografikos projektus.

Sostinėje taip pat yra dekoratyvinės lentelės Žydų, Totorių, Rusų, Lenkų, Vokiečių, Islandų, Latvių, Karaimų gatvėse bei Vašingtono aikštėje užsienio kalbomis.

TBN inf.

Jakutė Galina lietuviškai pirmiausia pradėjo kalbėti sapnuose

Jakutija. Išgirdus šį pavadinimą, mintyse iškyla speiguotos žiemos, ten Žemės šalčio polius, begalinės platybės (penkios Prancūzijos!), elnių kaimenės, jurtos. Tačiau ką mes žinome apie pačius jakutus, jų tradicijas, papročius, šventes? Apie tai egzistuoja ne vienas stereotipas. Tuo tarpu apie jakutus galima daug autentiškų dalykų sužinoti iš pirmųjų lūpų neišvykus iš Lietuvos. Tarp daugelio mūsų krašte gyvenančių tautų atstovų sutiksime ir jakutų. Viena jų – vilnietė Galina Mečkovskaja, jau daug metų gyvenanti Lietuvoje, puikiai kalbanti lietuviškai.

G. Mečkovskaja

Jonas RUMŠA

- Kada pirmą kartą atvykote į Lietuvą?

- Baigusi vidurinę mokyklą Jakutijoje, 1971 m. buvau pasiūsta mokytis į Kauno politechnikos institutą (dabar – Kauno technologijos universitetas). 1976 m. baigiau studijas, įgijau skaičiavimo mašinų inžinieriaus specialybę. Lietuvoje sukūriau šeimą. Į Jakutiją išvažiavome 1980 m. Jakutske išgyvenome aštuonerius metus. Po to grįžome į Vilnių. Dirbau skaičiavimo mašinų gamykloje „Sigma“, kol ji nustojo gyvuoti. Su buvusiais ben-

dradarbiais susitinkame, palaikome ryšius.

- Kaip prisimenate studijų laikus, pirmuosius išpūdžius Lietuvoje?

- Kaunas ir sovietiniais laikais buvo labai lietuviškas miestas. Visur girdėjosi nesuprantama ir labai greita kalba. Krito į akis gražiai sutvarkyta aplinka, prie fakulteto dažnai pjaunama žolė, daug žolynų. Labai malonu prisiminti studijų laikus. Geri dėstytojai, buvo įdomu. Mes iki šiol susitinkame. Šiemet buvo jubiliejinis susitikimas. Atvažiavo buvę studentai ir iš kitų šalių,

mano kurso draugas iš Jakutijos. Apsilankėme mūsų Automatikos fakultete. Mes susitinkame kas penkeri metai, o vilniečiai, klaipėdiečiai bei kauniečiai – ir dažniau, susiskambiname. Kai būnu Kaune, jaučiu nostalgiją tam laikui.

- Ar sunku buvo išmokti lietuvių kalbą?

- Institute aš mokiausi rusiškoje grupėje. Kaip „nacionalinis kadrą“ buvau atleista nuo lietuvių kalbos mokymosi. Bet gyvenau bendrabutyje ir nuolat girdėdavau, kaip mergaitės kalba lietuviškai. Po metų aš jau suprasdavau, apie ką jos kalba. Bet

pati nekalbėjau. Vėliau, kaip minėjau, išvažiavome gyventi į Jakutską. Ten aš sapnuose kalbėdavau lietuviškai. Nežinau – kodėl. Gal tai buvo ženklas, kad grįšiu į Lietuvą. Kaip parodė ateitis, taip ir atsitiko.

- Ar daug jakutų gyvena Lietuvoje?

- Tikslaus skaičiaus nežinau. Yra Kaune, Šiauliuose, Mažeikiuose, Druskininkuose. Kai kurios šeimos mišrios: vyras – lietuvis, žmona – jakutė arba vyras – jakutas, žmona – kitos tautybės. Vilniuje mes esame septyni. Tokia nedidelė draugija. Po truputį, kaip sakoma, išeiname į žmones. Šiemet Tautinių bendrijų namuose pirmą kartą dalyvavome Duonos šventėje, kur buvome šiltai sutikti.

Daug daugiau jakutų gyvena Latvijoje. Jie turi įkūrę jakutų kultūros draugiją „Čoron“.* Nemažai jos narių sovietiniais laikais baigė Rygos civilinės aviacijos inžinierių institutą arba Rygos aviacijos mokyklą ir po studijų liko gyventi Latvijoje. Draugija yra daugiatutė. Jai priklauso ne tik etniniai jakutai, bet ir kitų tautybių atstovai, kurie domisi jakutų kultūra, pamilo šį atšiaurų, gražų kraštą gyvendami ir dirbdami jame. Tarp tokių, pavyzdžiui, daug geologų. Mes, o taip pat Estijoje gyvenantys jakutai prie „Čorono“ glaudžiamės kaip filialai. Vykstame į susitikimus, dalyvaujame bendrose šventėse.

- Tautinėms bendrijoms, gyvenančioms kitoje kultūrinėje ir kalbinėje aplinkoje, svarbu išsaugoti gimtąją kalbą, tapatybę? Kaip jakutams tai sekasi?

- Pusė žmonių moka jakutų kalbą. Jeigu mišrioje šeimoje motina yra jakutė, tai vaikas šiek tiek išmoksta jakutiškai. Mes norime, kad mūsų vaikai, anūakai mokėtų jakutų kalbą, žinotų, kad yra toks kraštas. Tačiau tai nėra lengva.

- Jakutija dar nuo caro laikų buvo tremties vieta. Karo išvakarėse ir po karo į Jakutiją buvo iš-tremta arba kalėjo konclageriuose daug lietuvių. Ar teko Jakutijoje apie juos girdėti?

Prie jakutiškos jurtos-žeminukės Rumšiškėse

- Maža būdama girdėdavau žmones kalbant apie lietuvius. Mano mama dirbo mokykloje. Iš jos pasakojimų irgi girdėjau apie lietuvius. Daug jakučių ištekėjo už lietuvių.

Dabar mes bendraujame su Laptevų jūros tremtinių brolijos „Laptevičiai“ nariais. Brolija vienija 1941 m. iš Lietuvos į Arkties Jakutiją nutremtus ir iš ten sugrįžusius žmones. Kasmet birželio 14-ąją susitinkame Lietuvos liaudies buities muziejuje Rumšiškėse prie pastatytos jurtos-žeminukės, tokios pat kokiose Ledjūrio regionuose gyveno tremtiniai.

Vilniuje Aukų gatvėje stovi stela Jakutijoje kalėjusiems kaliniams ir tremtiniams iš Lietuvos atminti. Joje, be lietuvių, anglų, rusų kalbų, ir jakutų kalba pagerbtas tremtinių atminimas.

Tačiau susitinkame ne tik prie jurtos-žeminukės ar prie šio paminklo. Pavyzdžiui, pernai lapkričio 22 d. kartu klausėmės A. Borodino operos „Kunigaikštis Igoris“ Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre. Mums tai buvo dviguba šventė, nes spektaklį į Vilnių atvežė Jakutijos vals-

tybinio operos ir baleto teatro trupė. Klausytis operos atvyko jakutai net iš kaimyninių šalių.

- Kaip sakėte, kartu su Latvijos ir Estijos jakutais pažymite tautines šventes. Kokios tai šventės?

- Pagrindinė jakutų šventė yra *ysyach* – Kumyso šventė. Ji minima pavasario pabaigoje arba vasaros pradžioje. Pagaliau po ilgos, šaltos žiemos atėjo seniai lauktas šiltas metų laikas. Baltosios naktys. Ištisą parą šviečia saulė. Todėl veiksmas vyksta po atviru dangumi. Žmonės dainuoja, šoka, stebi imtynininkų kovas ir, žinoma, geria skanų gėrimą, paruoštą iš kumelės pieno, kumysą. Jakutiškas šventės pavadinimas kilęs nuo žodžių *šlak.styti, apipurkšti*. Praeityje egzistavo paprotys – šamanai kumysu šlaktė ugnį. Tai buvo daroma „šviesių dievybių“, kurioms pirmiausia buvo priskiriama derlingumo dievybė, garbei. Neatsitiktinai dievybėms aukojo kumysą. Ši tradicija susijusi su dar vienu senovės kultu – arklio kultu. Senovės jakutų mituose sakoma, kad pirmasis gyvas sutvėrimas žemėje buvo arklys. Todėl ir dėmesys jam

Aukšti, meniškai apdirbti stulpai *serge* arkliams priišti jakutam turi sakralinę reikšmę.

ypatingas. Arkliams priišti statomi meniškai apdirbti, aukšti stulpai *serge*. Jakutam šie stulpai turi sakralinę reikšmę.

- O kokia prasmė teikiama ugnies šlakstymui?

- Jakutai tikėjo, kad ugnis turi dvasingų savybių bet kuriuo metų laiku. Jie ugnį laikė švaros išsikūnijimu. Į ugnį buvo negalima mesti purvinų daiktų. Todėl kiekviena šventė, kiekvienos vaisės jakutų namuose pradedamos nuo ugnies vaišinimo. Į ugnį jakutai dėjo maisto gabalėlius, šlakstė pienu.

Ugnies maitinimas – viena svarbiausių bet kurios šventės sudėtinų dalių.

- Kokia šventė be muzikos. Kuo groja jakutai?

Jakutų kultūrai būdingas gerklinis dainavimas ir grojimas nacionaliniu lūpiniu instrumentu – komusu. Juo groja visi – nuo visai mažų vaikų iki senyvo amžiaus žmonių. Melodijos gali būti pačios įvairiausios. Kas ką mažo – tą melodiją ir groja.

- Kaip baigiasi Kumyso šventė?

- Šventę vainikuoja šokis. Jos dalyviai, susikibę rankomis, šoka baigiamąjį šokį – *osuokai*. Jis skiriamas saulei, todėl šokėjai turi sudaryti ratą. Taip jakutai dėkoja dangaus šviesuliui už žmonėms dovanotą šviesą ir šilumą.

- Ar priimta per šventes puošti tautiniais rūbais? Kas būdinga jakutų tautiniam kostiumui?

- Be abejo, ypač moterys per šventes puošiasi tautiniais rūbais. Apskritai jakutų nacionaliniai kostiumai pritaikyti poliariniam klimatui. Jie gražinami įvairiais įsiuvais, pakabukais. Moterys rengiasi liemene be rankovių, su apykakle, ant galvos, rankų užsideda metalinius papuošalus. Jie taip pat gali būti iš karoliukų. Metaliniais papuošalais puošiamasi tik vasarą. Žiemą reikia kailinių. Daugiausia drabužius siuva pačios moterys. Senais laikais tik pačios ir siuvo, ir puošė, pavyzdžiui, untus

- Kada panašią šventę galime tikėtis išvysti Vilniuje?

- Labai norėtusi. Kai susitinkame Rygoje, jakutai, o ten suvažiuoja jakutai ne tik iš Baltijos šalių, bet ir iš Švedijos, Lenkijos, mums sako: „norime atvažiuoti į Vilnių, pamatyti Lietuvą“. Tikimės kada nors ateityje surengti tokią šventę.

*Coron (jakut. čoroon) – nacionalinis jakutų indas ant vienos ar trijų kojų kumysai laikyti. Gaminamas daugiausia iš beržo. Per jį puošta šventę iš jo geriamas kumysas.

Skatins mokyklų bendradarbiavimą

Birželio 6-7 d. Trakuose vyko projekto „Mes – kartu“ kūrybinė stovykla, kurioje dalyvavo daugiau nei 60 aktyviausių projekto moksleivių ir 15 mokytojų iš Klaipėdos, Panevėžio, Šalčininkų, Vilniaus, Visagino ir Trakų. Projektas skirtas tautinių mažumų ir lietuviškų mokyklų bendradarbiavimui skatinti.

Stovyklos metu moksleiviai ir mokytojai dalyvavo diskusijoje su Laisvosios rinkos instituto prezidentu Žilvinu Šilėnu, susitiko su poetu prozininku Juliumi Žėku, istoriku, Lietuvos edukologijos universiteto prorektoriumi Aivu Ragausku. Taip pat buvo aptartos įgyvendintos ir planuojamos veiklos, vyko ekskursijos ir edukacinė programa.

Stovyklą atidarė Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respu-

blikos Vyriausybės direktorė dr. Vida Montvydaitė.

„Viena iš svarbiausių Tautinių mažumų departamento funkcijų yra priemonių, skirtų tarpkultūriniam dialogui stiprinti, koordinavimas ir įgyvendinimas. Todėl departamento iniciatyva buvo pradėta skatinti mokyklų bendradarbiavimo projektus. Puikus šios iniciatyvos pavyzdys – projektas „Mes – kartu“, kurio tikslas – skatinti bendradarbiavimą tarp skirtingų kultūrų mokyklų moksleivių ir stiprinti tautinių mažumų integraciją į Lietuvos visuomenę“, – sakė departamento vadovė.

Tautinių mažumų departamento finansuojamas projektas „Mes – kartu“ įgyvendinamas Pietryčių Lietuvoje: Vilniaus, Trakų, Šalčininkų ir Švenčionių rajonuose ir Vilniaus

mieste. Taip pat prie jo pakviestos prisijungti švietimo įstaigos iš Visagino ir Klaipėdos. Projekto siekis – suartinti tautines bendruomenes per bendras moksleivių veiklas. Dalyvavimo projekte sąlyga – tautinės mažumos mokykla į projektą įtraukia valstybine kalba dėstančią švietimo įstaigą, esančią šalia.

Projekte dalyvauja 15 tautinių mažumų ir 15 lietuviškų mokyklų. Veiklas įgyvendinti ir projekto vystymą užtikrinti padės 30 pedagogų. Iš viso projekto veiklose dalyvauja apie 420 asmenų, o projekte dalyvaujančių mokyklų mokinių tarybos, inicijuodamos pilietines akcijas ir vykdydamos kitas kultūrines veiklas, įtraukia apie 3000 moksleivių.

Tautinių mažumų departamento informacija

Piešiniai, „tapyti“ siūlais ir adata

Gegužės 18 d. Tautinių bendrijų namuose atidaryta vilniečių Liudmilos Malcevos siuvinėtų piešinių paroda.

Eksponuojamus paveikslus vienija viena tema – ji skirta Moteriai, Mamai, Meilei, Motinystei, Švelnumui, Grožiui, Gracijai. Todėl šią parodą, kaip teigia pati autorė, galima vadinti „Himnas Moteriai“. Sunku įsivaizduoti, kiek reikia darbo, laiko, kantrybės, fantazijos, kad dygsnelis po dygsnelio išeitų vientisa, akį traukianti kompozicija.

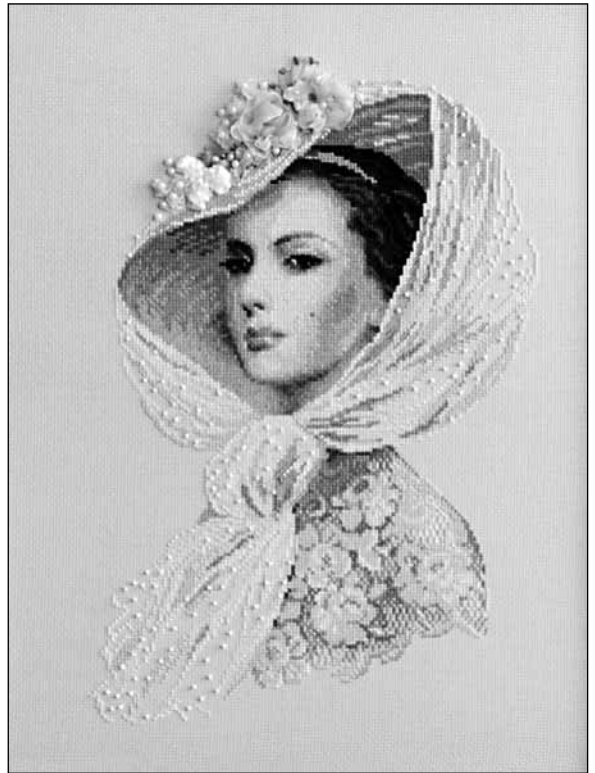
Pasak Liudmilos, siuvinėjimas ir mezgimas – jos pomėgis, laisvalaikio užsiėmimas. Gi profesija irgi meninė. Ji yra muzikė.

Liudmila gimė tolimame Urale, Permės mieste. Lietuvoje gyvena nuo 1946 m. Vilniuje baigusi vidurinę mokyklą, studijavo Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute, Muzikos fakultete (dabar – Lietuvos edukologijos universitetas). Jai dėstė tokie žymūs pedagogai kaip Hermanas Perelšteinas, Elena Švelbaitė, Kazys Jasinskas, Algirdas Jonas Ambrazas, Vytautas Jurgutis, kurių dėka gavo puikų išsilavinimą. Liudmila meistriškai grojo fortepijonu ir dar būdama studentė akomponavo dainininkams ir muzikantams.

Baigusi institutą, L. Malceva trejus metus dirbo muzikos mokytoja vidurinėje mokykloje Švenčionių rajone. Be pamokų, Liudmila vadovavo mokyklos ir internato chorams, subūrė chorą Mechanizacijos mokykloje. Ji dirigavo dainų šventėse Utenoje, akomponavo Švenčionių liaudies teatro spektakliuose, pati juose vaidino.

Persikėlusį gyventi į sostinę, L. Malceva dirbo muzikos mokytoja Vilniaus penktoje ir aštuntoje vidurinėse mokyklose. Karininkų namų muzikos studijoje dėstė muzikos istoriją ir vedė fortepijono pamokas. Ne vieną kartą jos mokiniai tapo rajonų, miestų, respublikinių festivalių, dainų švenčių, konkursų laureatais bei diplomantais, dalyvavo televizijos konkursuose „Dainų dainelė“, „Mūza“.

Liudmila vienuolika metų vadovavo totorių folkloro ansamblio

Vienas iš daugelio L. Malcevos paveikslų

„Alije“ ir ansamblio „Veselka“ choro studijoms. Šie kolektyvai koncertavo įvairiuose Lietuvos miestuose, Lenkijoje ir Rusijoje, tapo konkursų ir festivalių nugalėtojais.

Pastaruoju metu L. Malceva akomponuoja baletu studijoje „Nuotaika“ ir vadovauja vokalinei studijai „Harmonija“.

TBN inf.

Tarptautiniame seminare – apie Lietuvos totorius ir karaimus

Gegužės 18 d. Vilniaus universitete vyko tarptautinis seminaras „Lietuvos totorių ir karaimų istorijos šaltiniai: tyrimai ir jų perspektyvos“. Renginys skirtas istorinei datai – šiemet sukanka 620 metų, kai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje apsigyveno totoriai ir karaimai.

Seminare pranešimus skaitė Lietuvos, Lenkijos, Izraelio, Vokietijos mokslininkai. Jie nagrinėjo totorių ir karaimų teisinės, ekonominės, socialinės padėties, kultūros, švietimo klausimus įvairiais istoriniais laikotarpiais. Pažymėtina, kad pra-

nešimuose buvo pateikta naujausių tyrimų rezultatų, iki šiol viešai nesklebtų faktų.

Ambasadorė doc. dr. Halina Kobeckaitė atskleidė naujų duomenų apie profesoriaus Serajos Šapšalo kultūrinę ir švietėjišką veiklą Vilniuje. Vilniaus universiteto doktorantė Dovilė Troskovaitė analizavo karaimų tautinio projekto idėjas bendruomeniniame laikraštyje „Karaimskaja žizn“. Mykolo Romerio universiteto prof. dr. Adas Jakubauskas nušvietė Lietuvos totorių bendruomenės istoriją ir šiandieninę veiklą. Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkė

dr. Karina Firkavičiūtė kalbėjo apie tai, kokie šiandienos iššūkiai kyla šiai bendruomenei. Lietuvos totoriai ir karaimai Lietuvos edukacinėje sistemoje – Vilniaus universiteto doktorantės Akvilės Naudžiūnienės pranešimo tema. Vytauto Didžiojo universiteto prof. dr. Egdūnas Račius nagrinėjo Lietuvos totorių musulmonų padėtį islamo globalizacijos akivaizdoje.

Jubiliejiniais totorių ir karaimų apsigyvenimo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje metais vyks ir daugiau šia datai skirtų renginių

TBN inf.

Dienoraštis, kuris nenustoja jaudinęs pasaulį

„Stebuklas, kad dar neatsisakiau visų savo vilčių – juk jos juokingos ir neįgyvendinamos. Laikau si jų įsikibusi ir, nepaisydama jokių aplinkybių, tikiu, kad žmogaus širdis iš prigimties gera“.

Tai eilutės iš Anos Frank dienoraščio – vieno iškalbingiausių ir labiausiai jaudinančių holokausto liudijimų. Jos knygą „Dienoraštis“ išleido leidykla „Alma littera“.*

Slapstydamosi nuo nacių Amster-

dame su šeima ir draugais, Ana rašė dienoraštį nuo 1942 m. birželio 12 d. iki 1944 m. rugpjūčio 1 d. Ji mirė Bergen - Belzeno koncentracijos stovykloje 1945 m. nesulaukusi šešioliktojo gimtadienio.

Vienintelis iš besislapsčiusio aštuoneto išgyveno tik Anos tėvas, kuris ir įvykdė dukters norą – paskelbė jos dienoraštį. Nuo to laiko dienoraštis išverstas į 55 kalbas, išleistas 25 mln. tiražu. Jame Ana aprašė gyvenimą

slėptuvėje, paaugliškas problemas, gimstančius jausmus, savęs atradimą ir negęstantį tikėjimą gėrio pergale prieš blogį.

A. Frank knyga sulaukė didelio skaitytojų susidomėjimo ir mūsų šalyje. Pirmą kartą ji buvo išleista 1997 m. R. Paknio leidyklos. Pastarasis leidimas yra devintas.

*Knygos viršelio nuotrauka ir bibliografiniai duomenys trečiame viršelyje.

Padės giliau pažinti islamą

Naujojoje prof. Egdūno Račiaus knygoje „Kuranas apie... tikėjimą ir žmonių santykius“* skirta islamo išpažinėjų pagrindinei knygai. Mokslininko teigimu, musulmonų šventraštis Kuranas šiandien yra itin plačiai interpretuojamas. Jame skleidžiamos netgi liberalizmui ir feminizmui artimos idėjos. Todėl apmaudu, kad daugelis Kuraną šiandien sieja tik su kraštutinėmis jo interpretacijomis, kuriomis prisidengia ISIS ir kitos teroristinės grupuotės.

Profesoriaus nuomone, lietuvių kalboje paplitęs šio dokumento pavadinimas „Koranas“ yra netaisyklingas, nes arabų kalboje nėra balsės „o“, todėl autentiškai reiktų jį versti kaip „Kurana“.

Šioje religijotyrimo knygoje aptariamas bendravimas tarp musulmonų, gilinamasi į islamo šventraštyje

plėtojamas tikėjimo ir žmonių santykių temas, kurios pastaruoju metu yra itin aktualios ir Lietuvoje dėl migracijos bei kitų demografinių procesų.

Knygą sudaro dvi dalys: pirmoje aptariamas tikėjimas ir religiniai ritualai, o antroje apžvelgiami Kurane minimi socialiniai klausimai, bendravimas tarp skirtingų lyčių, kartų asmenų, musulmonų ir nemusulmonų.

Leidinyje skirtas islamu kaip religija ir ypač šventąja musulmonų knyga Kuranu besidomintiems skaitytojams. Jis neskiriamas jokiai specialistų grupei, bet religijotyriminkams, kultūrologams, sociologams, antropologams, žurnalistams, politologams ir net politikos aplinkoje susiduriantiems su ieseiviais iš musulmoniškų kultūrinių terpių bei musulmoniškais sociumais bus taip pat itin naudingas.

Ši knyga yra antroji profesoriaus E. Račiaus autorinės serijos knyga. Pernai išleistas pirmasis leidinys „Musulmonai ir jų islamai“ pasakojo apie socialinį gyvenimą jį lyginant su Kurano mokymu. Egdūnas Račius yra Vytauto Didžiojo universiteto Politikos mokslų ir diplomatijos fakulteto Regionistikos katedros profesorius, turintis daugiau kaip 20 metų mokslinės veiklos patirtį islamo ir musulmonų kultūrų studijų srityje. Parašė kelias dešimtis mokslinių straipsnių ir knygų skyrių šia tematika. Yra metraščio *Yearbook of Muslims in Europe*, mokslinio žurnalo *Journal of Muslims in Europe* (abu leidyklos Brill, Nyderlandai) redakcinių kolegijų narys.

*Knygos viršelio nuotrauka ir bibliografiniai duomenys trečiame viršelyje.

Kostiumai irgi klajoja

Apie žmonių klajones parašyta kalnai knygų. Bet kartu su jais keliauja ir jų kostiumai. Tuo gali įsitikinti visi, kas perskaitys naują Rūtos Guzevičiūtės knygą „Žydų kostiumo klajonės laike ir erdvėje“.*

Žydų istorinė praeitis neaprepiama, todėl ir apranga apima visą spektrą pasaulyje dėvėtų rūbų: nuo primityviausių įsivyniojamų apdarų

pavidalų ligi sudėtingiausiai sukirptų daugiasluoksnių drabužių – toks istorinio žydų kostiumo kelias laike ir erdvėje. Įvairių tautų ir kraštų, kuriuose per keturis tūkstantmečius gyveno žydų diasporos, rašytiniai ir ikonografiniai šaltiniai byloja, jog žydų kostiumas pamėgdžiojimo ir prisitaikymo keliu visuomet buvo tinkamai derinamas prie aplinkos,

vietovės, klimato, vietinių papročių, pagaliau – mados reikalavimų, nors kiekvienas žydas visada galėjo pakartoti Abraomo žodžius: „Esu svetimšalis ir ateivis, gyvenantis tarp jūsų“.

Anot kostiumologo Jameso Lavero, laikas visuomet triumfuoja prieš vietos tironiją, ir tai įrodo, kad išimtinių ir neperžengiamų skirtumų

aprangoje tarp tautų ir luomų nėra, o antrinius, neesminius, specialių pastangų dėka teįžvelgia tik kruopštūs tyrėjai. Jam antrina C. Lévi-Straussas, kurio nuomone, žmonių bendrabūvio sistemos nėra begalinės, jos niekada nekuria kažko visiškai naujo, – visa, ką jos gali, tai išskirti, išrinkti tam tikras kombinacijas iš idėjų visumos, kurias galima būtų susisteminti panašiai kaip Mendelejevo periodinę lentelę. Tad įvairių tautų aprangoje savo/svetimo santykis laike yra labai reliatyvus: tai, kas šiandien atrodo tolima ir „svetima“, kitados yra buvę „sava“. Akivaizdus šio reiškinių pavyzdys – persiška dėvėsenos sistema, pas mus virtusi „sarmatišku“ kostiumu, kuris ilgainiui transformavosi į „draudžiamą“ žydų apdarą.

Istorinio žydų kostiumo tyrimas Lietuvos kostiumologijai yra tiek svarbus, kiek mes šiandien pripažįstame žydų etnokultūrinę bendruomenę savo bendrapiliečiais, sudariusiais ženklia dar daugiatautės Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyventojų dalį. Ir net žlugus LDK, o modernėjantiems Lietuvos bajorams XVIII–XIX a. sandūroje atsisakius vilkėti savą senąją istorinę rytietišką pakraipos aprangą, vietinė žydų bendruomenė, priešindamasi imperiniams siekiams suniveluoti žydų savitumą įvairiais šios dėvėsenos draudimais, ilgą laiką tebeišlaikė bendrą LDK istorinį kostiumą materialiniu jau savo identiteto simboliu.

Knygos autorė R. Guzevičiūtė – humanitarinių mokslų dak-

tarė, Lietuvos dailininkų sąjungos narė. 1972 m. baigė Lietuvos dailės institutą (dabar – Vilniaus dailės akademija), mokėsi Maskvos tekstilės instituto aspirantūroje, stažavosi Paryžiaus taikomojo meno institute. Sukūrė kostiumų televizijos spektakliams, senovės muzikos ir šokio ansambliams Vilniuje ir Varšuvoje, nuo 1976 m. dėsto aukštosiose mokyklose. Parašė dvi monografijas („Europos kostiumo tūkstantmetis. X – XX a.“; „Tarp Rytų ir Vakarų. XVI – XIX a. LDK bajorų kostiumo formavimosi aplinkybės ir pavidalai“, pusšimtį mokslinių straipsnių.

*Knygos viršelio nuotrauka ir bibliografiniai duomenys trečiame viršelyje.

Sukrečianti „vilko vaiko“ - našlaitės iš Rytprūsių istorija

Leidykla „Briedis“ išleido Ingeborgos Jacobs knygą „Vilko vaikas. Neįtikėtina Rytprūsių mergaitės Liesabeth Otto gyvenimo istorija“. Nuo 2011 iki 2015 metų Vokietijoje išėjo trylika šios knygos leidimų.

I. Jacobs gimė 1957 metais Zolinge. Nuo 1995 m. - laisvai samdoma ZDF žurnalistė, daugelio dokumentinių filmų autorė. Yra pelnusi ne vieną apdovanojimą, tarp jų Vokietijos premiją už filmą ekonomikos temomis (Deutscher Wirtschaftspreis) ir Bavarijos televizijos premiją (Bayrischer Fernsehpreis).

1994 metais, sulaukusi 57-erių, Lyzabetė Oto (Liesabeth Otto) apie savo gyvenimą papasakojo ZDF žurnalistei I. Jacobs. Apie ją „vilko vaikas“, buvo sukurtas dokumentinis filmas, kurį rodė ZDF ir ARTE televizijos. Jis sulaukė didžiulio susidomėjimo ir gavo World Television Awards apdovanojimą. Paskui pasirodė knyga - sukrečianti vaiko, kuris atsispiria visoms gyvenimo negandoms, istorija.

Rytų Prūsijoje pokario sumaištyje tūkstančiai vaikų neteko tėvų ir liko vieni vieni. Lyzabetė - viena iš jų.

Su vaikais bėgdama nuo sovietų armijos, badu miršta septynmetės Lyzabetės mama. Lyg to būtų mažas, ieškodama maisto mergaitė pasimetė nuo vyresniųjų brolio ir sesers ir vieni viena atsiduria Lietuvoje. Čia metų metus klajoja, nakvoja daržinėse, tvartuose arba po tiltais, elgetauja, vagiliauja, stengdamasi išgyventi. Jos niekam nereikia, ji niekam nerūpi. Ją pjudo šunimis, vietiniai vaikai žaisdami bando mergaitę pakarti, aštuonerių ji išžaginama ir vos nepaskandinama.

Penkiolikmetė už vagiliavimą atsiduria nepilnamečių kolonijoje. Po kelių laisvės savaitių - vėl lageris, o paskui prasideda klajonės po Sovietų Sąjungą.

Tačiau Lyzabetė niekada nepraranda vilties vieną dieną rasti savo šeimą ir su neįtikėtina ištvėrme pakelia visus likimo siunčiamus išbandymus.

Ilgą laiką Lietuvoje menkai kas

domėjosi „vilko vaikų“ tema. Apie tai mažai kalbėjo ir patys „vilko vaikai“, kurių kiekvieno gyvenimo istorija yra sukrečianti ir tragiška. Nemažai šią dalį patyrusių žmonių tebegyvena Lietuvoje ir laiko ją savo tėvyne. Vilniuje yra įregistruota Vokiečių bendrija „Edelweis-Volfskinder“.

Tokių kaip Lyzabetė buvo daug. Po Antrojo pasaulinio karo Rytprūsiose liko apie dvidešimt tūkstančių „vilko vaikų“. Daugelis jų savo akimis matė, kaip miršta jų tėvai, broliai, seserys. Alkis juos, nelyginant vilkus, nuvijo per miškus į Lietuvą – buvo kalbama, kad ten yra tikras duonos perteklius. Dauguma vaikų, ypač jaunesnieji, tuo patikėjo. Beveik visiems teko elgetauti, kai kurie ūkiuose buvo priimti tarnauti už maistą ir drabužį, patyrė pažeminimą ir muštą. Dauguma jų niekada neturėjo galimybės mokytis. Per visą gyvenimą jie turėjo dirbti sunkų fizinį darbą.

*Knygos viršelio nuotrauka ir bibliografiniai duomenys trečiame viršelyje.

Bažnyčia kviečia labiau atsigręžti į romus

Balandžio 8 d. minėta Tarptautinė romų diena, skirta labiau pažinti ir skleisti romų kultūrą, atsikratyti išankstinių nusistatymų, susipažinti su tikroju romų paveikslu, tradicijomis, kultūra. Išvakarėse, balandžio 7 d., Romoje vyko tarptautinė konferencija skirta romų bendruomenės situacijai Europoje. Popiežius Pranciškus konferencijos dalyviams parašė sveikinimo žinią, kurią pasirašė Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Pietro Parolinis.

Žinioje rašoma, kad popiežius džiaugėsi sužinojęs apie Vengrijos ambasados prie Šventojo Sosto surengtą konferenciją, skirtą romų kilmės gyventojų integracijai platesnėje Europos bendruomenėje. Šventasis Tėvas ragina susirinkusius atsižvelgti į visus tuos atvejus, kai romų bendruomenė išstumtama iš dalyvavimo visuomenės gyvenime ir negali naudotis jos gerove, ir rasti sprendimus kaip įveikti kliūtis, kurios trukdo romams džiaugtis pamatinėmis teisėmis bei vykdyti savo pareigas.

„Kai individai ir bendruomenės yra laisvi visapusiškai dalyvauti visuomeniniame gyvenime ir pasiūlyti savo įnašą, tada galima sukurti taikų sugyvenimą, kur skirtingos kultūros ir tradicijos gina savo vertybes, ne perdamos uždarą ar priešingą požiūrį,

bet kurdamos dialogą ir integraciją. Tokiu būdu visuomenėje apsaugomas ir puoselėjamas bendrasis gėris, o tie, kurie labiausiai marginalizuojami, gali pilnai įsijungti į bendruomenės gyvenimą“, - rašoma popiežiaus žinioje.

Konferencijoje pranešimą skaitė kardinolas Peteris Turksonas.

Romai yra skaitlingiausia etninė mažuma Europoje. Tačiau nepaisant to, kad ji šiame žemyne gyvena jau šimtmečius, tai labiausiai marginalizuojama ir diskriminuojama bendruomenė. Dėl įvairių priežasčių romai dažnai neturi įvairių teisių ir negauna pagalbos, kurią garantuoja įstatymai. Didžiausia problema, su kuria jie susiduria – „antičigonizmas“, vis labiau plintantis reiškinys, kuris neretai iššaukia smurto ir rasizmo veiksmus.

Romų integracijos procesas ragina visuomenę pažinti jų tapatybę, istoriją ir vertybes. Integracija turi remtis keturiomis pamatinėmis kolonomis, teisėmis, kurios šiems žmonėms dažnai užgintos – švietimas, darbas, medicininė pagalba ir orios gyvenimo sąlygos. Pasak kardinolo P. Turksono, švietimas yra pirmasis faktorius, būtinas integracijai, nes parengia žmogų, gebantį aktyviai dalyvauti politiniame, ekonominiame gyvenime lygiomis teisėmis su kitais. Savo ruožtu romai

kviečiami sąmoningai atsilipti į iniciatyvas, skirtas jų integracijai. Ypač aktyviai raginamas įsitraukti jaunimas. Būtų prasminga, anot kardinolo, sustiprinti pastangas, jau idėtas jų formacijai, kad jie patys taptų tikromis integracijos ašimis, vadovaujantis šūkiu: veikti dėl jų, o ypač su jais.

Romų pastoracijai Bažnyčia skiria ypatingą dėmesį, atsižvelgdama į jų kultūrinę įvairovę, tapatybę, mąstymą, tradicijas, gindama jų teises. Ypatingos meilės ir rūpesčio romais ženklais pažymėta popiežių veikla, pradedant pal. Pauliumi VI, kuris nešė Evangelijos žinią romams ne kartą lankydamas jų gyvenvietes, baigiant popiežiumi Pranciškumi, priėmusiu romų piligrimus privačioje audien-cijoje 2015 m. spalio 26 d. Popiežius Jonas Paulius II romų kilmės ispanų kankinį Zefiriną pakėlė į altorių garbę 1997 m., o popiežius Pranciškus 2017 m. kovą palaimintąja paskelbė romų kilmės tikinčiąją Emiliją Fernández Rodriguez.

Ypatingas dėmuo romų sielvadoje – jų dvasininkai. Reikia paminėti, kad pasaulyje yra apie 170 romų kilmės dvasininkų, kurie savo tautiečiams yra evangelinio tyrumo liudytojai bei tiltai tarp romų bendruomenės ir didžiosios daugumos visuomenės.

S U M M A R Y

Involving tour of heritage objects. On the 16th March the Department of National Minorities under the Government of the Republic of Lithuania invited people who are interested in heritage to the presentation of the multimedia board for movable and immovable cultural heritage objects of the national minorities resident in Lithuania. In the disk, released on the initiative of the Department, there are the objects of

the heritage of the national communities of Lithuania in 3D panoramic photos. In this part you can find out about the heritage connected with the Lithuanian Polish and Lithuania Jewish communities.

J. Rumša. Yakut Galina first started speaking Lithuanian in her dreams. The Sakha (Yakutia) Republic. When you hear this name, you can imagine frosty winters; over there is the Pole of Cold of the Earth, as well as endless reaches (five French Republics!), herds of

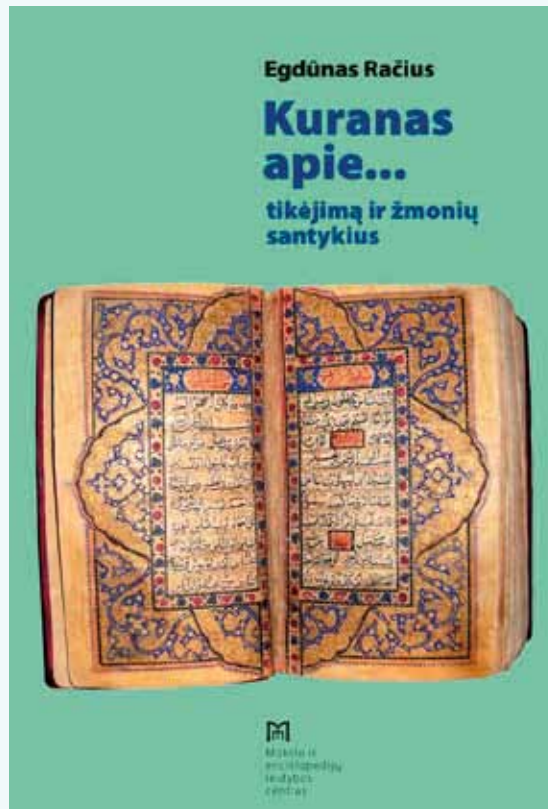
deer, yurts. Nevertheless, what do we know about the Yakuts themselves, their customs, traditions or celebrations? Some stereotypes exist about it. Meanwhile, it is possible to find out a lot of authentic facts directly about the Yakuts, without leaving Lithuania. Among a lot of other representatives residing in Lithuania we can also meet the Yakuts. One of them is Galina Meckovskaja from Vilnius, who has been living in Lithuania for a lot of years and who can perfectly speak Lithuanian.

Naujos knygos

Rūta Guzevičiūtė. Žydų kostiumo klajonės laike ir erdvėje. Скитания еврейского костюма во времени и пространстве. Vilnius. „Naujosios Romuvos“ fondas. 2017. 336 p., iliustr. Gretut. tekstas liet., rus. Tiražas 400 egz.

p. 26

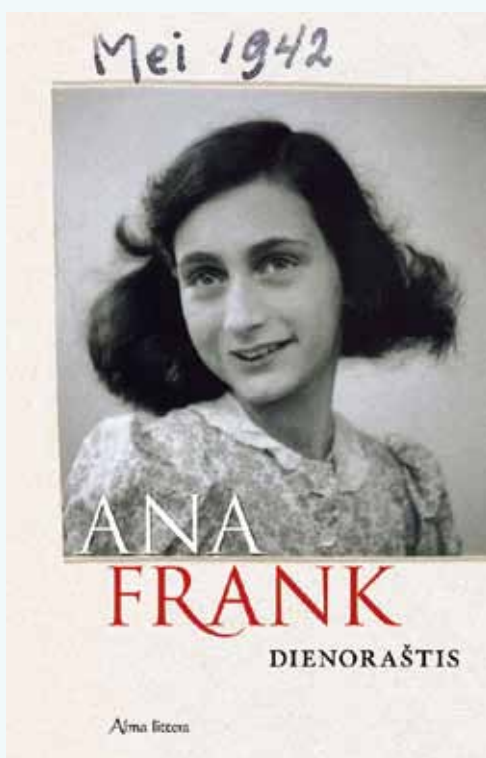

Egdūnas Račius. Kuranas apie... tikėjimą ir žmonių santykius. Vilnius. Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. 2017. 102 p., iliustr., faks.

p. 26

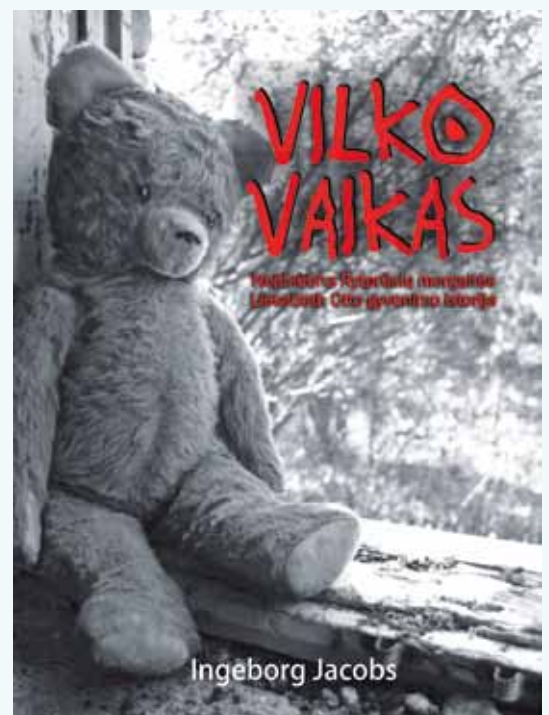
Ana Frank. Dienoraštis. Iš anglų kalbos vertė Audra Kairienė. Vilnius. Alma littera. 2017. 342 p.

p.26

Ingeborg Jacobs. Vilko vaikas. Neįtikėtina Rytprūsių mergaitės Liesabeth Otto gyvenimo istorija. Iš vokiečių kalbos vertė Dalia Kižlienė. Vilnius. Briedis. 2017. 328 p., iliustr. lap.

p. 27

2017-ieji – Tautinio kostiumo metai

2017-uosius Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė Tautinio kostiumo metais. Atsiliepdamos į tai, gegužės 17 d. Vilniaus savivaldybėje atidarytoje parodoje „Lietuvos tautinės bendrijos: istorijos keliu“ tautinės bendrijos pristatė savo tautinius kostiumus. Tautinis kostiumas – vienas

iš tautos simbolių, etninio tapatumo, nacionalinės kultūros išraiškos forma. Čia spausdinamose nuotraukose užfiksuotos kai kurios tautinių kostiumų pristatymo akimirkos.

Ukrainiečiai

Vokietė

Graitai

Žydai

Kazachai

Uzbekė

Estė

Lenkai

Armėnė

Totoriai

Moldavai

